MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Rambla del Centre, 19 - Tel. 23118 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VII. Núm. 338 - Barcelona, dijous, 8 d'agost de 1935

A la pàg. 2: **Armes modernes: tòxics i explosius. La inutilitat de la defensa passiva,** per Francesc Margarit.

A la pàg. 7: **La tria de l'assumpte,** per Kisling.

A la pàg. 8: **Curta però brillant. La carrera de Mdivani,** per Fermí Vergés.

BIBLIOTECA ARTS

UNA CIENCIA HUMANA MODERNA

L'Etnografia

Durant llarg temps, l'etnografia es limitava a les narracions dels viatgers i dels missioners i als «gabinets de curiositat» on es reunien objectes heteròclits, arreplegats a l'atzar de les peregrinacions.

Fins a la segona meitat del segle XIX l'etnografia no començà a constituir-se com una ciència posseïdora d'un mètode precís que permetés observar imparcialment les diverses civilitzacions del globus terrestre, fent abstracció dels prejudicis religiosos i morals de la civilització occidental.

La importància essencial dels estudis etnogràfics consisteix a haver contribuït a revisar tot d'idees admeses i a proporcionar bon nombre de revelacions quant a l'activitat dels homes. Sobretot, aquests estudis han demostrat d'una manera irrefutable la falsedat de les teories dels enciclopedistes, les quals estigueren en honor durant el segle XVIII i la primera meitat del XIX. Avui, en efecte, ja no es pot admetre la idea del *salvatge bo* ni l'*estat de la natura,* car a Rousseau, en què l'home és naturalment bo, senzill i innocent. A més a més, no es pot acceptar tampoc que éssers humans visquin submergits en un estat miserable, en l'obscurantisme, en l'error i la barbàrie. D'una banda, l'estat de natura no existeix; per més lluny que es vagi en el temps i en l'espai, es veu que les societats humanes són d'una extraordinària complexitat i els éssers humans estan esquinçats per instints contradictoris. D'altra banda, costums presos sovint per absurds o bàrbars estan fundats en representacions del món tan respectables com les nostres. Homes de costums rudes, d'idees simples, com el capità Cook i els navegants d'aquells temps, no es podien adonar d'això en l'eufòria en què es troba ven en desembarcar sobre unes terres noves.

Les dansarines balineses es fan depilar i pintar

D'una manera general, es pot definir l'etnografia com una branca de les ciències el conjunt de les quals constitueix l'etnologia. Ciències que tenen per objecte l'estudi de les races, de les civilitzacions i de les llengües del món. L'objecte essencial de l'etnografia és l'estudi de la civilització material: alimentació i habitació, indumentària i ornament, armes i eines, caça, pesca, conreu i indústria, mitjans de transport i de bescanvi, atributs cerimonials, jocs, produccions artístiques, etc.

De totes maneres, una civilització material ha d'ésser considerada sempre en les seves relacions amb la raça que la posa en pràctica, amb el conjunt de les concepcions socials i religioses de les quals no és sinó la representació, i amb la llengua que li serveix de vehicle. De manera que l'observació de l'etnografia abasta, a fi de comptes, tots els ordres de l'activitat humana.

Els etnògrafs tenen un vast camp d'observació pràctica, constituïda sobre diferents punts del globus per pobles les civilitzacions dels quals no es troben en el mateix grau d'evolució. Certes poblacions d'Austràlia estan encara en l'estadi més primitiu que es coneix, mentre que a l'Africa, per exemple, es troben civilitzacions més evolucionades ja. Es pot dir, per tant, que els diferents estadis de l'evolució del món poden ésser observats actualment i que així podem estudiar en els nostres contemporanis el que foren els nostres propis ancestres. Així, l'estudi de certs pobles primitius ha permès de compendre les institucions dels antics germànics descrites per Tàcit.

Es pot compendre que, gràcies a l'amplitud de llur observació, els estudis etnogràfics han contribuït al desenrotllament de les altres ciències. Han estat d'una gran utilitat, entre altres, per als prehistoriadors, que abans d'això només tenien un material d'experiència reduïdíssim, consistent en vestigis mínims d'èpoques, la imatge de les quals proven de reconstituir. Els descobriments etnogràfics els han permès, raonant per analogia, de compendre la significació d'aquests vestigis.

En segon lloc, l'etnografia té una gran importància pel que fa al coneixement psicològic de l'home. Cada dia treu a llum trets de relació entre la seva mentalitat i la del primitiu. Els psicòlegs moderns hi han atribuït una gran importància, i Freud, per exemple, partint d'un punt de vista particular, ha cregut trobar en els treballs dels etnògrafs una confirmació de la seva teoria psicoanalítica, idea que ha exposat en una de les seves obres més importants: *Tòtem i Tabú.*

Però potser és del punt de vista estètic que l'etnografia ha contribuït més a renovar els valors i a transformar les nocions adquirides. La filosofia de l'art s'ha renovat des del moment en què l'art grec, l'únic estudiat durant molt de temps, ha pogut ésser comparat amb altres formes d'art, com l'art xinès o l'art negre, els cànons dels quals no tenen res a veure amb els de l'art grec. D'altra banda, hom s'ha adonat que com més primitiva és una civilització, menys diferenciats són els seus elements. L'art, la religió, la ciència i la moral es confonen. Es a mesura que les civilitzacions evolucionen que evolucionen aquestes diverses branques. Es així que en les nostres civilitzacions modernes, l'art s'ha convertit en una cosa laica, però en separar-se de la religió perdia virtut i força i hom s'ha vist obligat a infondre-li una vida nova fent-ne una religió en si, «l'art per l'art». Això representa una tal separació de la resta de la vida, que sembla que l'única salvació de l'art sigui un retorn als seus orígens i que els artistes retrobin el sentit social de llur activitat inspirant-se en el folklore i en totes les manifestacions de l'art popular. L'estudi de l'etnografia és una escola de respecte envers el treball popular. Gràcies a ell coneixem el sentit profund dels diversos aspectes de l'activitat humana i arribem a una més sana comprensió de les relacions entre l'art i la vida.

Hem de retrobar en els nostres museus aquests diferents aspectes de l'etnografia a fi de permetre a tots els que s'interessen en el coneixement de l'home, de poar en les deus mateixes de la civilització.

L'organització dels museus d'etnografia ha d'ésser concebuda sota dos aspectes: l'estudi i la vulgarització. Són dos punts de vista diferents, i així i tot solidaris. No es pot vulgaritzar sinó sobre bases científiques segures. Els seu objecte essencial és ben diferent del d'un museu d'art; un museu d'etnografia, d'una banda, ha de poder proporcionar tots els documents i els instruments de treball necessaris als estudiants i als savis; d'altra banda, amb una sèrie d'exposicions, amb la difusió de fullets, amb conferències, haurà d'interessar el públic que, per una raó o altra, es sent atret per aquestes qüestions. Si en un museu de pintura, un quadro penjat a la paret es basta a ell mateix i no necessita comentari, un objecte etnogràfic ha d'estar situat en la seva vida pròpia i rodejat de tots els elements que al seu voltant constitueixen una síntesi social. Es força significatiu que en el nostre Museu del Trocadéro està connexionat amb el Museu d'Història Natural; això demostra que un museu d'etnografia és una altra cosa que una sucursal d'un museu de belles arts.

El que millor que res pot donar una idea de la importància que prenen els estudis etnogràfics en la vida moderna és la manera com els països de formes socials noves, comunistes o feixistes, comprenen l'organització dels museus. A Rússia, per exemple, el museu esdevé un instrument de propaganda segons les teories marxistes. S'hi exposen les transformacions socials i tècniques del treball; s'hi ha creat, també, un museu antireligiós que, en una forma partidista, tendeix a demostrar la similitud entre les supersticions ancestrals i el cristianisme. A Alemanya, hom és repenja particularment sobre les fonts del germanisme, tendint a reforçar la consciència collectiva popular. El Museu Feixista d'Itàlia és així mateix, d'una manera molt desviada, un museu d'etnografia. En el nostre Museu del Trocadéro, els destins del qual presideix el Prof. Rivet, que en pocs anys l'ha convertit en un dels primers museus d'Europa, les preocupacions d'aquest ordre passen, al contrari, a segon terme i, segons la concepció científica tradicional, només pretenem la més gran objectivitat.

El que cal constatar en tots els casos és que, en cada país, l'etnografia, la més nova de les ciències, frueix d'un interès que creix cada dia més. Això és degut, sens dubte, a moltes causes que seria difícil de destriar, però es pot dir amb seguretat que no hi són estranyes la facilitat dels mitjans de comunicació, les preocupacions socials dels homes i la inquietud general que invita els individus a girar-se cap a llurs orígens.

GEORGES-HENRI RIVIERE

Subdirector del Museu d'Etnografia del Trocadéro

(*Copyright Opera Mundi*)

Per a publicar aviat: EL CURIÓS TOTEISME DELS DOGONS DEL SANGA, pel conegut explorador Marcel Griaule

Els Dijous — Blancs

EL PENDONISTA

La més important cavillació dels edils i dels organitzadors de la festa major és per trobar el pendonista. Si per Corpus la processó té un caire solemnement religiós, per la festa major ofereix un aspecte polític o mundà. Abans, de seguida es pensava en el diputat a Corts pel districte i ara en la llista de diputats per la circumscripció, però el sistema electoral d'avui dia—tot esperant que radicals i cedistes el modifiquin a llur profit—ha complicat considerablement aquella labor delicada.

El diputat era el diputat, però una colla de diputats no significa gairebé res, encara que, al llarg d'una legislatura, hagin excellit dos o tres representants, perquè el diputat pel districte solia ésser un home de bona posició, quan no un potentat, i despendre quatre o cinc-mil pessetes en cera, música i refrescos no li feia trontollar el pressupost domèstic, però els diputats per la circumscripció no passen de gent grisa que, en voler presumir, estiren més el braç que la mànigа.

Per això, les poblacions que s'estimen acaben triant una personalitat de dintre el mateix clos que pugui i sàpiga vestir un bon jaqué i que en les seves construccions urbanes hagi donat feina a paletes, fusters, lampistes, pintors, enguixadors, estucadors, ebenistes, tapissers, jardiners i manyans, tots els quals acudin, en massa, a portar l'atxa.

Fet i fet, l'afavorit és un estiuejant; el mateix que aquella temporada ha regalat copes per als concursos de golf, tenis i basquetbol; aquell que assoleix per als sopars a l'americana de casa seva un ressò més poderós que els del casino i es mira la majoria de consocis per damunt l'espatlla, però amb tanta gràcia que encara n'estan satisfets; aquell, finalment, que fa tots els possibles per esdevenir el protagonista de les anècdotes picants.

En rebre el comissionats, els fa esperar una estona sota la pèrgola i quan es decideix a sortir, allarga efusivament les dues mans:

—Ja em perdonaran, però els homes de negocis ni en els llocs de repòs no ens podem deseixir dels codis telegràfics i els dossiers. Vostès diran a qué dec l'honor de la visita...

—Sense embuts: venim a suplicar-li que accepti el pendó principal...

—Es possible? Em sembla que no s'ho han mirat prou bé. Jo, sincerament, crec que sense moure's d'aquests voltants trobarien homes molt més adequats que jo, d'un prestigi provat...

—Vostè sempre amb aquestes expressions de modèstia! Però és inútil tot el que digui, ha d'acceptar.

—Res; ja veig que no puc desairar les autoritats. Disposin, i faré tot el que hi sabré.

Les invitacions són impreses en un gòtic ganxut i amb una orla de purpurina: «Habiéndome sido confiado... me cabe el alto honor... etc.».

Arribada després de dinar, per tal d'evitar despeses innecessàries, la banda de música fa una passada pels carrers i dóna un concert als jardins de la societat recreativa, mentre en els interiors vilatans es gasten moltes barres de cosmètic i locions excepcionals. A corrua feta, els estiuejants, els botiguers, els industrials i els rendistes van a recollir l'atxa als baixos de la Casa de la Vila i es reuneixen a les immediacions de la parròquia. Per la porta gran, ix el pendonista, acompanyat de dos companys de bridge i l'aire es satura d'un perfum dionisiac. Tot just s'ha recorregut una mica el trajecte, l'heroi de la diada ja va cobert de confetti i pètals de roses i, amb gest elegant, s'espolsa la dolça càrrega, però, en cedir el pal daurat al cordonista de la dreta, no té temps d'esquivar un pom de gardènies, projectil flòrid de l'estrangera que cada dia es passeja entre murmuracions pel poble amb pijama de seda verd i que, encisada pel dandy amorosit per brocats i borles, exclama:

—Princely!

S.

Certes negres augmenten llur cabellera natural amb cabelleres de morta i prolonguen llurs rulls amb trenes de fibra de palmera

MIRADOR INDISCRET

Azaña té bona memòria

Una de les notes polítiques més destacades d'aquests darrers dies ha estat l'interviu publicat a *El Diluvio* en el qual el diputat Josep A. Trabal explicà l'entrevista celebrada fa poc a Madrid entre el senyor Azaña i una comissió del grup parlamentari de l'Esquerra que anà a visitar-lo.

Aquest interviu ha mogut molt soroll.

Més n'hauria mogut, però, si En Trabal hagués explicat en ella moltes de les coses que va contant a tothom que vol escoltar-lo.

Sembla, per exemple, que el senyor Azaña, en sortir a parlar del director de *La Humanitat,* Josep Maria Massip, va recordar un comentari d'aquest a *La Rambla,* en el qual, després de fer-li un gran elogi, a propòsit del discurs del Saló Orient, afegia:

«Però, quina desgràcia! Es troba sol!»

El senyor Azaña va comentar ara:

—Digueu-li a En Massip que vingui a seguir-me per terres d'Espanya i veurà si estic sol!

"Si jo fos egoista..."

Sembla també, si hem de creure el diputat Josep A. Trabal, que el senyor Azaña, comprenent que l'Esquerra sentiria recels si eixamplés cap a Catalunya la seva actual campanya de propaganda política, insistí a fer saber als seus visitants que ell no pensa trepitjar ací el terreny de ningú.

—Si jo fos egoista — hauria declarat —, marxaria a Barcelona, i d'aquest conjunt de petites ambicions personals que és l'Esquerra, en restaria ben poqueta cosa.

En parlar-li de la creixença del seu partit a Barcelona, el senyor Azaña digué:

—Què voleu que hi faci! Es un partit que m'ha nascut sol, degut a la poca bona acollida que molts elements que l'integren trobaren a l'Esquerra. Aquest partit és un fill meu, al qual no puc repudiar.

Tot plegat, un centre de barriada

Per què En Trabal es llençà a donar l'alludit interviu?

Molt simplement: per a collocar en una situació difícil un determinat sector de l'Esquerra que vol apoderar-se, per controlar-lo al seu gust, d'un centre que està en mans dels amics d'En Trabal.

El senyor Azaña, que ho sap, està indignat. No acaba d'empassar-se que En Trabal l'hagi utilitzat per a resoldre el plet intern d'un centre de barriada.

De totes maneres, no vol rectificar.

—Seria donar-li importància!

A corre-cuita es fan disbarats

A la matinada del divendres, la mort tràgica del Príncep Alexis Mdivani va pertorbar el repòs dels periodistes.

Als diaris, fou redactada la nova a correcuita.

Només així es comprèn que *El Día Gráfico* digués, en deu o dotze ratlles, els següents disbarats:

a) que el príncep estava casat amb una cunyada del pintor Sert;

b) que el pintor Sert es diu Domingo;

c) que el príncep es divorcià fa uns anys, i

d) que Barbara Hutton és una estrella cinematogràfica.

A *La Vanguardia,* es llegia:

«Com recordaran els nostres lectors, el príncep havia estat casat amb Pola Negri.»

Però els lectors no ho recordaren...

Com ho havien de recordar, si no fou el príncep Alexis Mdivani, sinó el seu germà Serge, qui estigué casat amb l'alludida artista!

Una informació perduda

El príncep Alexis Mdivani es trobava a la Costa Brava des del 21 de juliol.

Acompanyat sovint del pintor Dalí, recorria aquelles platges saltant i cridant joiosament.

Moltes vegades, anaven, els dos, només amb *slip.*

Per això, en molts llocs els deien «els Tarzans».

El corresponsal d'un setmanari ilustrat de Madrid cregué que una informació del príncep i En Dalí lliurats a l'esport i a l'excentricitat podria ésser divertida i interessant.

Ho consultà al director, car calia fer despeses, però el director del periòdic no acabava de decidir res.

En conèixer la desgràcia, el corresponsal, per telèfon, digué al director:

—Ja ho heu vist, eh?

El director contestà:

—Sí; però que el príncep s'havia de matar, vós no me n'havíeu parlat pas!

Dos-cents parells de calçat

El noi Utrillo sentia pel príncep Alexis Mdivani una gran admiració, sobretot, segons ha confessat ingenuament, pel «detall meravellós» d'haver cobrat quatre milions de dòlars per divorciar-se i pel de tenir, per a ell sol, cent-cinquanta parells de calçat.

Volem que el noi Utrillo estigui encara més admirat...

Direm, per tant, recordant el que els periòdics italians publicaren el mes de juliol de 1933, en ocasió de passar el príncep la seva segona lluna de mel a Venècia, que els parells de calçat eren dos-cents i que el de vestits era exactament de cent dos.

Per a les maletes, calgueren aleshores tres vagons.

La feina del príncep Serge

Dels tres prínceps Mdviani, Alexis era el més dòcil i el més simpàtic, en dir dels que els han tractat.

Mentre Serge i David han promogut a dotzenes els conflictes i les disputes, Alexis ben poques vegades havia produït un escàndol.

Serge, especialment, ha tingut diversos duels, gairebé sempre amb generals russos.

—Prop del tsar — contà a un periodista — hi havia quaranta generals, un dels quals era el meu pare. Doncs, bé: ara resulta que n'hi havia quaranta mil. Mireu si en tinc de feina! N'haig d'insultar, dient-los mentiders a la cara, trenta tres mil noucents seixanta!

Un penjament

A la penya dels ex-diputats de l'Ateneu es comentava la suspensió de *La Rambla* i es remarcava que precisament s'havia produït l'incident quan En Sunyol havia fet públic que, gràcies a noves aportacions financeres, podria convertir el setmanari en diari.

—Ja sé qui en té la culpa!—saltà En Riera.

—Qui?

—En Trabal!

Erudició

Un prohom que parla tot sovint del seu amor a la ciutat, deia fa pocs dies davant d'uns correligionaris:

—Perquè, per damunt de tot, hem de lluitar per una Barcelona gran, per una Barcelona pròspera, per una Barcelona rica. I, per això, tots hem de treballar, recordant allò de *Labor omnia vincit,* que deia En Jorba.

Laconisme delator

La Veu de Catalunya ha dedicat un parell de pàgines a Vilanova i la Geltrú. La nota més curiosa és la *Cronologia d'algunes personalitats vilanovines,* en la qual es dedica un bon espai a biografiar uns homenassos com Fra Josep A. Garí Siumelle i Joan Serafí Vidal.

De Francesc Macià Llusà, però, solament diu: «De recent record com a President de la Generalitat de Catalunya.»

Concessions

En Sedó s'estranyava del bon comportament dels gestors lliguers en llur col·laboració amb radicals:

—No m'ho explico, perquè són d'aquells que sempre volen anar al davant...

L'Esquerdo l'hi féu compendre:

—Això era abans; ara, mentre els deixeu penjar algun retrat en qualsevol tinència d'alcaldia, ja en tenen prou.

Per ordre alfabètic

En un temps es féu popular aquella frase de la política de les tres *emes*: *ministració, ministració* i *ministració.* Encara que no sembli veritat, encara la sentim de tant en tant i en llavis completament oficials.

Els mateixos llavis que, en una reunió, pronunciaren aquesta altra frase lapidària:

—*Bueno. Empecemos por la A: Acienda.*

Esmola que esmola...

Al Cinema Amèrica es va celebrar, no fa gaires dies, un festival, en el qual prengueren part diversos artistes, alguns d'ells aficionats.

Un d'aquests darrers havia de recitar l'*Esmola que esmola...* d'*El Ferrer de Tall.* Semblava, pel seu tipus, més indicat per a cantar tangos, i la seva aparició en escena fou rebuda pel públic amb certes reserves. Quan es féu el silenci, l'home anuncià:

—*El Ferrer de Tall.*

Féu un petit silenci i després afegí, amb la més gran naturalitat del món:

—*Balada.*

(c) Ministerio de Cultura 2006

BIBLIOTECA ARTS

Mal redactat

Ara que tanta gent ha anat a la presó per fets estrictament polítics, és bo de recordar com explicava el seu primer, únic i voluntari empresonament l'ex-republicà i actual jove de la Lliga senyor de Felipe de Solá de Cañizares, etc.

—Quan vaig entrar a la cella — deia —, encara hi havia restes del criminal anterior...

Iniciatives

Parlant a la penya, després de l'intent de representació de *L'Arlesiana* al Teatre Grec de Montjuïc que interrompé la pluja, Enric Fontbernat donava iniciatives a un conseller municipal per quan tornaria a ocupar el seu lloc. (Entre parèntesi: ni suspesos, ni processats, ni àdhuc empresonats no s'alliberen els consellers populars de les iniciatives ben intencionades dels ciutadans.)

Fontbernat junior deia:

—Haurien de fer algunes obres al Teatre Grec. L'haurien de...

I un altre de la penya va interrompre:

—Cobrir!

L'aiguat a Montjuïc

Mentre dissabte passat els espectadors que havien anat al Teatre Grec demanaven auxili a la policia esporuguits per la pluja, uns metres més enllà, a la piscina, es celebrava com si tal cosa l'anunciat festival de natació, els espectadors del qual s'aixoplugaren com pogueren o es dedicaren estoicament a tomar l'aigua que queia a bots i a barrals.

Els espectadors del Teatre Grec foren conduïts a la ciutat més morts que vius «a bord» dels autobusos que els trameté la policia.

A la piscina, en canvi, uns quants fanàtics que no havien pagat entrada aprofitaren la confusió que va determinar la primera gotellada, per tal de saltar la tanca i instal·lar-se a primer rengle, on acabaren més mullats que els mateixos nedadors.

L'art d'escriure comèdies

Lluís Elias ha declarat recentment que té tres comèdies per estrenar.

Tothom, coneguda la facilitat teatral de l'Elias, troba que tres comèdies són poques comèdies.

Per cert que, a propòsit de l'Elias, corre una anècdota, que suposem inventada, bastant bona.

Un empresari el troba.

— Em tindríeu alguna obra, Elias?

— No, de moment, no; però us en faré una.

— Perfectament. L'espero. Adéu.

— Adéu.

Encara no ha donat l'empresari cinquanta passes, que l'Elias el crida:

— Escolteu!

L'empresari desfà el camí.

— Què hi ha?

— Teniu. Ja està!

L'Elias li allarga una obra en cinc actes. L'acaba d'escriure.

Entreteniments literaris

A manca de temes tangibles, els lectors ens permetran que els seguim obsequiant amb literatura de la bona.

Heus ací uns *versos* apareguts ja fa temps al setmanari *El Eco de Sitges*:

«A MARIA NOVIALS

Poseéis un claro entendimiento
nada común.
Siempre habláis con razonamiento,
como Wang-Mun. (*)
La voz de la amistad por doquier
vos inspiráis,
no hay nadie que pueda deshacer
lo que amáis.
Vuestra imaginación, exenta
de rencores,
se columpia en una tormenta
de rubores.
Seriais una experta profesora
deportista,
mas vuestro corazón atesora
lo realista.
Sois hermana de las emociones
más ínfimas,
y os perdéis por consideraciones
no íntimas.
Algunas veces parecéis indiferente
con los seres.
pero adquiris un aire atrayente,
como Ceres.
Sólo quiero que si mi pluma ha sido
equívoca,
surja la amistad, y que sea, os pido,
recíproca.

LUIS TORRAS

(*) *Filósofo chino.»*

* * *

Un col·leccionista ens ha tramès el següent retall, publicat a *L'Almudaina*, de Palma de Mallorca, número corresponent al 26 de gener del 1929:

«El grito de primavera, de resurreción y de vida nueva, que lanzan los almendrales en estos días, ha repercutido hoy con inflexiones de delicada ternura en la Parroquial de San Miguel y en la iglesia del Convento de la Merced. Una agraciada artista de circo, Louisette Billiarand, que ejecuta en el Victoria difíciles trabajos de trapecio convenientemente preparada por el Canónigo señor Ibáñez Rizo, ha recibido en San Miguel las regeneradoras aguas del bautismo, que después de mojar el blondo cabello de la francesita, al resbalar por su frente y sus mejillas, formando argentados hilitos, se confundian con las lágrimas que destilaban sus grandes ojos, empañados por la más dulce de las emociones.»

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

Telèf. de MIRADOR: 23118

ARMES MODERNES : TOXICS I ESPLOSIUS

La inutilitat de la defensa passiva

TEMPS NOUS, MÈTODES NOUS

A la nostra ciutat s'acaba de constituir una entitat particular que té per objecte preservar els barcelonins dels efectes, en cas d'un conflicte bèl·lic, dels gasos tòxics.

La novella entitat s'anomena «Liga Protectora de la población civil contra los ataques de la guerra química».

La nota informativa de la seva constitució afegeix, entre altres coses, que la «Liga Protectora» és «la primera entidad de esta índole en España». Ho creiem.

El vice-president d'aquesta «benemèrita» entitat és el senyor Manuel Santamaria, ex-regidor radical de l'Ajuntament barceloní. Ignorem quina és la preparació tècnica o pràctica que deu tenir dels complicats problemes de la guerra moderna l'esmentat electorer lerrouxista. Potser hi figura amb caràcter de representant de la població civil...

La finalitat de la «Liga Protectora etc.» és molt humana i, creiem, desinteressada. «Apoyar las organizaciones oficiales que en su día tuviesen que intervenir en este aspecto (guerra química) y los de poner a España a la altura de las demás naciones, estudiando y difundiendo las medidas más modernas en la técnica de la protección.»

Protecció i defensa de les poblacions civils contra els gasos de combat. Heus ací un tema que a l'estranger acapara l'atenció de l'opinió pública. Tant a França com a Anglaterra les ordres i disposicions dictades per les autoritats per a protegir les masses urbanes, són durament combatudes i troben en certs sectors socials una tenaç resistència.

En aquest reportatge, i com a continuació del que publicà l'altra setmana l'amic Guasp, intentarem demostrar la ineficàcia de les mesures preventives i de defensa actualment en vigor fora d'Espanya contra aquesta nova modalitat guerrera.

A jutjar per les declaracions fetes per la tecnocràcia de la destrucció, els principals objectius de la nova guerra seran els nuclis industrials i les poblacions civils. L'aviació i la química portaran la mort i la destrucció a les pacífiques multituds de la reraguarda. Brunskog assegura «que no hi haurà ningú que pugui burlar amb èxit els efectes de la guerra moderna».

Anul·lar la població civil i desorganitzar els serveis de proveïments. D'aquesta manera les grans masses de combatents quedarien sense material i sense provisions, la qual cosa els obligaria a morir sense lluitar, o bé a capitular irremissiblement.

Per a portar a cap aquesta vasta ofensiva calen avions. Molts avions. La indústria aeronàutica introdueix constantment noves perfeccions. Augmenta la velocitat, amplia el radi d'acció i modifica notablement la càrrega útil dels aparells. Mussolini ha declarat que Itàlia enviarà a la Somàlia uns quants *centenars* de trimotors de bombardeig. Altura màxima, 9,000 metres. Als 5,000 d'altitud poden desenrotllar una velocitat de 330 quilòmetres per hora, molt superior a la de molts avions de caça. Es de creure que els altres països no perden el temps. Tothom s'afanya a posseir una aviació perfecta, modernissima i potent. El material és renovat constantment. Els crèdits i consignacions estatals subvencionen constructors i escoles d'aviació, tant privades com oficials. Alemanya posseeix 900 aparells i està utillada per a poder fabricar 2,000 avions mensuals; França té una flota aèria de 2,000 aparells; la U. R. S. S. en té més de 2,000; Anglaterra en té 1,000 de guerra, 600 de reserva i 1,200 de civils. El Japó i els Estats Units compten amb igual quantitat.

SADISME DESTRUCTOR

Sembla que els raids d'aviació contra les capitals enemigues estaran minuciosament preparats. Cada esquadreta tindrà una missió especial. Els tractadistes de temes guerrers asseguren que els plans de bombardeig consistiran a llençar: *a*) bombes explosives, *b*) bombes incendiàries i *c*) bombes tòxiques o de gasos asfixiants.

Un general francès, parlant de la força destructiva de les bombes explosives, diu que en un bombardeig efectuat en 1925 per l'aviació, sobre el «zoco» de Beni-Zerual, un d'aquests projectils pesant 8 quilos ocasionà més de 800 baixes a l'enemic. Tenen també una gran força de penetració. Per a preservar-se d'una d'elles es necessiten 3'50 metres de formigó o bé un gruix de terra de 13 metres. Hi ha bombes que pesen *1,800 quilos* i produeixen, en caure a terra, un forat de cent metres de diàmetre per vuit de profunditat i poden destruir fàcilment una casa de sis pisos d'alçària.

Un bombardeig semblant ocasionaria, en una ciutat com París, Londres o Berlín, milers i milers de víctimes. A les esfereidores explosions succeirien terribles incendis. Les bombes carregades de termita continuarien la vandàlica destrucció. En pocs moments es declararien centenars de milers d'incendis que devastarien barris enters.

La càrrega d'un sol avió és de 400 a 500 bombes. Una esquadreta en pot portar 3,000, nombre suficient per a provocar més de 150 incendis. El seu poc pes permet portar-ne en gran quantitat. El tipus més indicat per aquesta mena de raids aeris, és l'anomenada «Elektron», la qual crema a una temperatura de 3,000 graus. Els seus efectes són terribles. L'aigua no serveix per a res. Al contrari, aviva més el braser. Els equips de bombers, tot i estar ben instruïts i convenientment utillats, es veurien impotents per a combatre amb èxit els milers i milers d'incendis que provocarien les bombes Elektron.

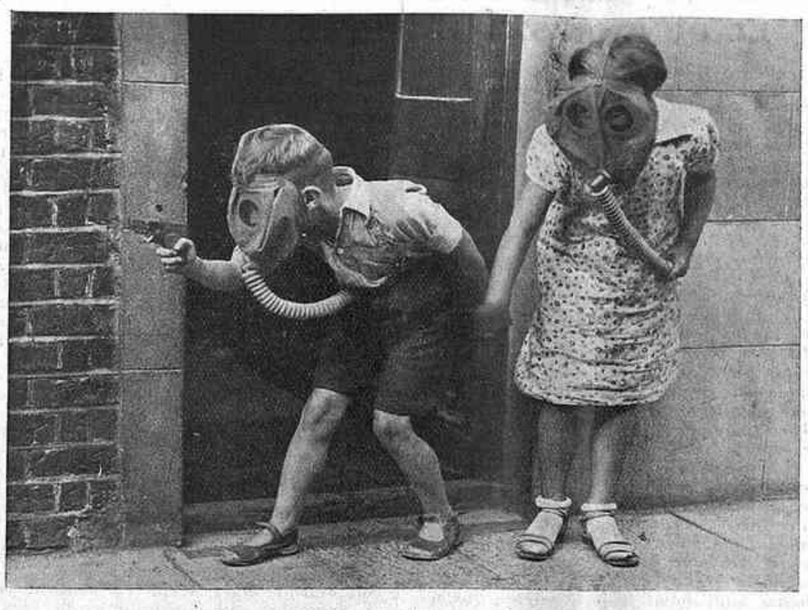

Marrecs de Londres jugant a la guerra

I, finalment, quan les poblacions no serien res més que un munt de runes, un immens cementiri i un terrorífic braser, aleshores entrarien en joc els gasos asfixiants, els quals acabarien la vandàlica obra anterior, intoxicant mortalment ferits i moribunds, i tothom que s'hagués pogut salvar de les explosions i dels incendis.

Els gasos de combat són tots mortals. Els més terribles són el fosgèn o creu verda; la iperita o creu blava; aquest, invisible i inodor, i per últim, el més temible de tots, aparegut poc temps abans d'acabar-se la guerra: la lewisita. Recordarem que el primer atac alemany amb gasos tòxics—clor—ocasionà a les tropes franceses 5,000 morts i 15,000 intoxicats. La seva força s'estengué en un radi de 5 quilòmetres. El fosgèn produeix intoxicacions a una distància de quinze quilòmetres i les seves emanacions són perilloses en un radi de 30 quilòmetres.

L'ANGUNIÓS PROBLEMA DE LA PROTECCIÓ

Fins ací, ens hem limitat a exposar sumàriament els terribles efectes de la guerra aeroquímica en les pacífiques poblacions urbanes. Lliurar-se d'un bombardeig aeri és poc menys que impossible. Actualment, la indefensió de les ciutats és gairebé absoluta. Els governs, però—obligació hi tenen—s'afanyen a protegir els grans nuclis civils. Organitzen maniobres, simulen atacs aeris nocturns i diürns, mobilitzen els ciutadans, estableixen regles per a preservar-se de l'aviació, editen opuscles, creen comitès de defensa, etc., etc.

El general Pouderoux, ex-comandant dels bombers de París, creu «que la protecció individual i col·lectiva dels habitants de la ciutat contra les bombes i els gasos és *pràcticament irrealitzable*».

Un altre militar, el general Laure, cap de l'Estat major del mariscal Pétain, ha reconegut «la impossibilitat d'aturar completament un atac aeri nocturn contra una gran ciutat».

Segons el coronel Marsh, «*no existeix actualment cap mitjà de defensa* contra un atac aeri ben preparat».

L'any passat, la premsa anglesa, comentant unes maniobres aèries efectuades sobre la ciutat de Londres, deia que, de 120 avions de bombardeig, 36 aconseguiren tots els objectius prèviament assenyalats sense haver estat descoberts pels aparells de caça ni tocats per la defensa antiaèria.

Pierre Cot, ex-ministre francès de l'Aire i aviador durant la guerra, declarà que «en l'actualitat no hi ha cap sistema de defensa activa ni (passiva que pugui ésser realitzat satisfactòriament».

«Ja que la defensa i protecció de les poblacions no són possibles — conclouen determinats sectors d'opinió—, caldrà recórrer a les represàlies.» Això és, la bàrbara llei del talió. Ull per ull, dent per dent. S'atribueix a l'actual cap del govern anglès, Mr. Baldwin, la següent declaració: «Si contra els atacs aeris no hi ha protecció possible, s'haurà d'anar a matar a l'enemic tants ancians, tants infants i tantes dones com ell ens n'hagi matat a nosaltres».

LA DEFENSA PASSIVA

Aquest sistema defensiu té partidaris entusiastes i detractors irreconciliables. La defensa passiva ha suscitat apassionants comentaris i ha fet córrer molta tinta.

Per assegurar la defensa de les poblacions civils hom compta amb els aparells òptics i acústics; l'aviació i els canons i metralladores antiaeris.

Els primers solament poden ésser utilitzats de dia, i els segons només poden fixar la posició dels avions quan aquests volin a menys de 6,000 metres. Els núvols de fum artificial i els motors silenciosos inutilitzarien completament els dits aparells.

Queda l'aviació. No obstant com a arma defensiva no ofereix garanties. El rendiment és escàs. «L'aviació de caça no pot assegurar una defensa suficientment segura.» Recordarem que, durant el 1918, de 483 avions alemanys de bombardeig que «visitaren» París, solament 13 foren abatuts per les esquadretes franceses. Cal tenir en compte que els aparells de bombardeig van convenientment protegits per avions de combat. Així, mentre aquests darrers s'enfronten amb l'aviació enemiga, els altres tenen temps de sobres per a actuar eficaçment.

Quant a l'armament antiaeri, resulta excessivament costós i d'un valor ofensiu gairebé nul. S'ha comprovat que per abatre un aparell aeri cal fer de 5 a 6,000 dispars. A més, les grans velocitats que poden desenrotllar els avions de bombardeig contribueixen a inutilitzar l'artilleria antiaèria. I encara, un aparell que sigui «tocat» pot portar fatals conseqüències. En caure a terra podria produir una veritable catàstrofe.

MÀSCARES I REFUGIS

Es evident que els governs tenen el deure ineludible de protegir les poblacions. Si, com acabem de veure, els elements militars de la defensa activa i passiva no poden donar els resultats esperats, no hi ha més remei que obligar les presumptes víctimes a intervenir i cooperar a les pràctiques de la defensa aèria. Les esferes governamentals estimulen i protegeixen àdhuc amb subvencions la creació de lligues, comitès, agrupacions i entitats de defensa contra la guerra aeroquímica. A França n'hi ha unes quantes. Totes elles estan constituïdes i integrades per patriotes «cent per cent». El líder dels «Croix de Feu» presideix la «Ligue de Défense aérienne». El comitè dirigent de l'A. D. N. («Assistantes du devoir national») està format pels generals Weygand, Niessel i Denain, i els «populars» Chiappe—l'ex-prefecte destituït per Daladier amb motiu de l'afer Stavisky—i el comte Casimir de La Rocque.

Aquestes organitzacions, d'acord amb els plans elaborats per les institucions armades del país, aconsellen contra els atacs aeris l'ús de la màscara i el refugi subterrani.

Aquests aparells protectors, declarats alguns d'ells «d'utilitat pública», tenen quasi tots un defecte capital: només serveixen per a preservar-se d'un gas determinat. Per a cada tòxic, un cartutx diferent. Per tant, resulta extremadament difícil—sobretot en moments de pànic i de desesperació—saber amb exactitud el cartutx que cal utilitzar. L'òxid de carbon, per exemple, és inneutralitzable. Les partícules més mínimes d'aquest producte travessen totalment el filtre o cartutx adherit a la màscara.

Les caretes contra els gasos són cares. La Degea K. S. model 1932 pesa 8 quilos i costa 2,000 francs. Dipòsit per a una hora. La Degea Audos MR 2 model 1932 pesa 16 quilos, costa 3,500 francs i té una duració de dues hores.

Hi ha altres tipus molt més econòmics, però tenen una construcció senzilla, defectuosa i llur duració és limitadíssima. Per tant, són completament innecessàries. El més petit defecte portarà, inevitablement, la mort de la persona que la utilitzi. El químic francès Roger Gaillard, en el curs d'unes proves de gasos fosgèn, sofrí (portava el corresponent aparell protector) una forta intoxicació que li ocasionà la mort. Queden els refugis subterranis... Durant la passada guerra els túnels del Metro i els soterranis parisencs evitaren moltes víctimes. Avui, aquesta forma de salvament ja no és possible. La guerra moderna els ha inutilitzat per complet. Ja no tenen cap valor ni ofereixen la més mínima seguretat. Per a protegir-se de les explosions, dels incendis i dels gasos, els tècnics han ideat les cambres o refugis subterranis. A París n'existeixen *dos*. Però sembla que no se'n construirà cap més. Són massa cars. Una ciutat d'un milió d'habitants, si volgués esdevenir invulnerable contra les bombes i els gasos, hauria de gastar-se més de *4 mil milions de francs* en refugis i abrics.

La protecció de la regió parisenca ha estat evaluada en *30 mil milions* de francs, i la de tot França en 160 mil milions!! Davant d'aquestes xifres gairebé astronòmiques, és de creure que no hi haurà cap govern que s'atreveixi a portar a cap una obra tan formidable i costosa.

ÉS POSSIBLE EVITAR LA GUERRA QUÍMICA?

La pau té molts enemics. Els principals són, cosa natural, els fabricants de municions i els de productes químics. I. G. Farben, Imperial Chemical, Khulmann, Pechiney, Saint-Gobain, Dynamit Nobel treballen nit i dia. Llur influència és tan gran que obstaculitzen i sabotegen conferències pacifistes, fan caure governs, provoquen fallides comercials i bancàries, etc., etc.

Legalment, la guerra química està declarada fora de la llei. La declaració de Sant Petersburg de 1868 censurava la utilització d'armes que agreugessin els sofriments dels ferits. Les conferències de La Haia de 1899 i 1907 prohibiren emprar *a*) armes emmetzinades, *b*) armes, projectils o substàncies que ocasionessin sofriments inútils. Els tractats de Versailles i tots els que el precediren prohibien, als vençuts, naturalment, emprar gasos de combat. Després, la conferència de Washington... Però tot ha estat inútil. Les paraules se les emporta el vent i les solemnials declaracions de principis no es compleixen o bé no es ratifiquen.

Mentrestant, els municioners, les empreses de tòxics, els constructors d'avions, els fabricants de màscares fan negocis fabulosos. Els governs no regategen. El diner corre amb abundància. Una nova guerra sanejaria moltes finances i «donaria feina a tothom...» Però la seguretat de les poblacions civils continua essent una terrible i dolorosa incògnita...

FRANCESC MARGARIT

P. S. — A qui cregui que la nostra informació és fantasiosa o derrotista, recomanem les obres següents:

Contre l'obéissance passive, de Paul Rivet, Alain i Langevin (Comité de Vigilance des intellectuels antifascistes. París).

P. LANGEVIN: *Méthodes modernes de guerre*, etc. (Rivière, París, 1929).

VAUTHIER: *Le danger aérien et l'avenir du pays*. Prefaci del mariscal Lyautey (Berger-Levrault, París, 1930).

Pierre CUÉNAT: *La guerre aéro-chimique*. Prefaci de Pierre Cot, E. S. I., París, 1935.

L'APERITIV

Sobre el joc i les dones. — Ja fa bastant temps que en aquest mateix *Aperitiu* va ésser comentada la passió a jugar al bridge, que aleshores començava a sentir-se amb una certa ferocitat de temperatura. D'aleshores ençà, la passió ha anat creixent; s'han fundat clubs de bridge, i aquell joc que en aquell temps del meu comentari era patrimoni d'una minoria, avui té tanta importància dintre les famílies benestants, com el juliverd, l'ou, la carn trinxada, el pebre i la sal que en el temps de la meva infantesa servien per a construir la famosa pilota, que venia a ésser l'eix i el *deus ex machina* de la famosa carn d'olla o bullit, menjar casolà que avui dia entre les famílies benestants es mira amb una certa desconfiança i de vegades amb una punta de menyspreu, i de vegades amb un positiu fàstic, i que gràcies als tombs gratuits que donen els homes, les fortunes i les idees, es pot afirmar que en l'època present, el millenari i suculent bullit, nodriment bàsic dels comtes de Barcelona, de Ramon Llull, de Bernat Metge, dels grans canonges vigatans, dels grans doctors de Cervera, de Milà i Fontanals, de Torras i Bages, de Manyé i Flaquer, de Víctor Balaguer, del primer marquès de Comillas i de tanta gent illustre, ha quedat en lamentable desús, i només en alguna masia forana, o en la modesta llar d'un enterramorts o d'un col·leccionista d'auques i ventalls, us ofereixen de tant en tant una bona plata de bullit amb botifarra de tres menes i amb un delicat i concentrat perfum de romanticisme.

Doncs si el bullit ha fet fallida i se n'ha anat a la misèria com les més sòlides institucions bancàries del país, el bridge s'ha convertit en la furiosa preocupació i en el tendre amor de les llars que volen viure a la moda. Ara que és molt possible que mai el bullit, almenys en el meu record, aixequés el núvol de tempestes, i posés en vibració tota la fina brancada dels nervis, i promogués desastres i tragèdies conjugals, com sol promoure el joc del bridge. Abans, els senyors d'una certa categoria jugaven al tresillo. Només hi vèieu jugar els homes, i era un lleure excellent per als desvagats, o sigui una intensa ocupació per als professionals del lleure en les tardes de casino, i era també un estimulant de la intel·ligència i de la malícia per als grans polítics i els grans metges i advocats, als quals una cura d'aigües els obligava a restar tranquilets sota el dril o l'alpaca dels balnearis ortodoxos i a agafar les cartes per matar l'estona i perquè no els fes mal la llum verda dels arbres. Les senyores, però, es mantenien a una certa distància dels tresillos maritals, i mentre s'acumulaven les postes, elles anaven acumulant punts de ganxet com granets d'arròs amb el ritme japonès dels dits i de les agulles de fer mitja. Ara tot això són coses de l'any de la picor. El bridge, únic joc tolerat i decent, apassiona tant els marits com les respectives mullers, i això és exagerat, perquè la realitat pura és que el bridge apassiona molt més les mullers que els marits. Els clubs de bridge són els clubs més bisexuals que es coneixen; les senyores hi van a primera hora de la tarda, i els marits hi fan cap quan les senyores ja fa tres hores que juguen. Les senyores de les nostres famílies burgeses, difícilment, abans de la passió del bridge, les fèieu anar a dormir més tard de les dues de la matinada, en els darrers actes de les comèdies, i en el xocolata o la cuixa de pollastre fred, que venia després del darrer acte, les senyores feien uns badalls imponents, els ulls se'ls disminuïen darrera una nebulosa, i fins trencaven un son amb una fràgil neula suspesa als dits. Ara les senyores, davant d'un bridge arrencat, aguanten fins les cinc i les sis de la matinada, amb aquella fèrvida tenacitat del noctàmbul, i amb una memòria sagaç que porta el compte de totes les jugades i no se li escapa ni una rata. De vegades, algun dia que la fenia m'obliga a arribar a casa a aquella hora crítica que els vigilants abandonen les portes llepades per un sol tendre i comprometedor, em trobo a l'escala una parella de joves casats frescos com dues roses, que se'n van a dormir com jo mateix. Jo faig per dir alguna cosa: «Cap al llitet, que ja és hora!» i ells em contesten: «No, avui la partida de bridge s'ha acabat més aviat que altres dies...» Es clar que a l'hora de dinar, els matrimonis que s'embranquen en aquestes partides de bridge acostumen a menjar el peix passat.

Altres vegades, trobo aquests felicíssims matrimonis bridgistes amb uns morros de pam i amb una cara de tres déus, i ella amb inequívocs senyals de plor damunt d'un maquillatge a la deriva. I és que la passió del bridge ocasiona drames, rivalitats, enveges i baralles entre els esposos, i avui ja s'ha començat a tramitar algun divorci que no té altra causa coneguda que la incompetència de caràcter en les taules de bridge.

Abans, eren només una certa classe de senyores molt aristocràtiques, que sentien una fúria mòrbida pel pòker o pel faraon o altres jocs de dentada i esgarrapada. Aquelles famoses partides de faraon de l'època de Manon Lescaut i de Margarida Gautier no entraven en les nostres cases tenyides d'aigua beneita. Però ara el bridge ha fet trontollar tots els principis. No solament les casades, sinó les nenes més dolces del país, tenen, a més a més del pressupost sumptuari, el seu pressupost de bridge, que han de pagar els pares amb aquell aire de porc senglar inofensiu que gasten els grans burgesos davant dels deutes o dels capritxos de llurs filles.

I si voleu que us sigui franc, tot això que comento, i que és la pura veritat, ho trobo naturalíssim, perquè jugar al bridge és de les poques coses positivament entretingudes i inefables que resten, dins d'aquest gran paisatge d'ombres que ens rodeja.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CAMISERIA FITO BARCELONA
CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Aquest número ha passat per la censura

(c) Ministerio de Cultura 2006

BELLESA I PLATANS

La guerra de tarifes i Miss Europa

Els romans, en descobrir les illes Canàries, les batejaren amb el nom d'Illes Afortunades.

Les illes Canàries han estat conseqüents. No han desmentit mai als romans. Sempre han donat una gran idea de la Fortuna.

Quan la civilització no havia arribat a Canàries, els seus habitants podien viure i vivien, naturalment, sense treballar. Una crònica del segle XV diu: «es passen tot el temps cantant i ballant, car el seu vici és jeure i no treballar».

Mis Europa sortint del Palau de Buckingham amb el Dr. Bethencourt, president del Spanish Club

A les Illes tot ha rutllat sempre bé, com sobre rodes. Sobre rodes de la Fortuna. Perquè no cal, no esmentem com exemple el senyor Guerra del Río.

CARA I CREU DE LA CIVILITZACIÓ A LES ILLES

A Canaries també han caigut desgràcies. Però totes es poden contrabalançar per sorts.

Fou una gran desgràcia la quasi desaparició dels *guanches* o indígenes primitius de les Illes, una de les races més belles de la humanitat. S'han trobat mòmies que fan dos metres. Pell bruna, ulls blaus, cabell ros... Qualsevol representant d'aquesta raça derrotaria aquest minyó tan escultòric i tan maquillat que un jurat de París ha elegit «Apollini 1935».

Però, al costat d'aquesta desgràcia, la civilització també proporcionà una gran sort als canaris successors d'aquells *guanches*: l'exportació moderna de bananes i la importació de tísics que omplen la vall d'Orotava. Si abans els canaris podien viure sense treballar, ara molts canaris (propietaris d'uns quants *huacales* de plàtans) no sols viuen, sinó que s'hi enriqueixen.

Només de l'exportació de plàtans, l'any 1932 entraren 200.000,000 de pessetes a les illes Afortunades (dos-cents milions són una fortuna, tanmateix!)

LA GRAN DESGRÀCIA I LA GRAN SORT DEL MOMENT ASTUAL

1935. Esclata una guerra. I, malgrat que amb les guerres s'hagin fet tantes fortunes i que aquesta sigui una guerra a cops de números, Canàries es mig arruïna. La guerra de tarifes franco-espanyola llisca i rellisca en bona part damunt els plàtans.

El setanta-cinc per cent de l'exportació total de plàtans era absorbida per França, a despit de tots els impostos duaners i d'uns segons impostos de l'Ajuntament de París i altres ajuntaments de grans viles franceses.

Ara, amb la guerra de tarifes, si Canàries entra a París els plàtans suficients perquè la Baker se'n pugui fer aquella mena de *slip*, ja farà prou...

Les Afortunades hauran acabat la Fortuna?

No; no era cosa que l'equilibri canari es trenqués.

Tots ho heu llegit: coincidint amb la declaració de la guerra de tarifes que portava la gran desgràcia a les Canàries, pels carrers de Las Palmas, de Santa Cruz, etc., les bandes musicals de la localitat tocaven *pasacalles*.

Les desgràcies no vénen mai soles. De vegades vénen acompanyades de sorts: Miss Tenerife ha estat proclamada Miss Europa...

NO HI HA RES DE NOU SOTA EL SOL

De manera que ara han descobert noies maques a Canàries? Han hagut d'esperar el 1935 per a consagrar les belleses de Tenerife?...

I que en fa de temps que això constava! Fa segles que hom ho pot llegir en una crònica del portuguès Gomes Eannes de Azurara (primera meitat del segle XV), cronista del rei Enric el Navegant.

Gomes Eannes, abans de parlar de Tenerife, diu que els lectors poden donar gràcies a la misericòrdia divina i al Senyor per estar alliberats de coses tan gruixudes com les que explicarà. Exagera Gomes de Eannes; coses com les que conta de Canàries, avui les expliquen de Hollywood.

COM CONSERVAVEN LA LÍNIA LES AVANTPASSADES DE LA MISS EUROPA

Perquè no fóra prou «fi», només reprodueixo fidelment el tros on es detalla el sistema que empraven les avantpassades de la senyoreta Alicia Navarro per a «conservar la línia»:

«...Quan són púbers, després de presentar-les al *cavalheiro*, les engreixen amb llet fins que la seva pell sembla que es vagi a clivellar com la de les figues, car troben que les magres no són, de bon tros, tan bones com les grasses. Diuen que el ventre d'aquestes és més elàstic i, per tant, poden engendrar fills més grans i grossos. I quan ella ha esdevingut grassa hom l'ensenya tota nua al *cavalheiro* que l'ha de pendre i, aleshores, aquest diu al pare d'ella que la troba massa grassa. I el pare o la mare la fan entrar al mar un cert temps cada dia, perquè ella perdi les sobres de greix...»

HA FET TARD LA SENYORETA NAVARRO

En realitat, no desitjo que la senyoreta Alicia Navarro hagués nascut en aquells temps de què parla la crònica portuguesa, però no puc de deixar de lamentar que no hagués nascut vuit o deu anys abans.

Perquè avui, ésser Miss està a l'abast de qualsevol sòcia de centre radical de districte.

Però abans!... Temps era temps que els regnats de bellesa eren certament ben dignes per a una insular de les Afortunades.

Poc temps després que aquell belga de pell gruixuda, Maurice de Walleffe, trobés aquest truc ja banal de tan repetit, l'univers s'estremí d'interès i d'expectació. Les primeres Miss Europa feren una gran carrera.

D'Amèrica i del Japó arribaven enviats especials per interviuar la primera Miss Europa. Totes les ciutats franceses la feien ciutadana d'honor... La Universitat d'Oklahoma la nomenà doctor *honoris causa*... Alfons de Borbó a Biarritz jugà amb ella un partit de ping-pong davant tot de grans d'Espanya barret en mà i que estaven ben lluny de pensar en la Reforma Agrària... A Miss Europa li regalaven diamants, automòbils, de tot. Els modistes, a cops de talonari de xecs, es disputaven l'honor de vestir-la...

LA CRISI

Això es repetí durant uns quants anys fins que al concurs internacional es presentà el fantasma de la crisi.

Esser Miss Europa ja no era cap gran negoci. Als hotels ja els feien pagar l'estada; a les modisteries només els deixaven (a tornar en bon estat) un vestit amb etiqueta ben visible i encara ho havien d'anunciar per ràdio...

El concurs, és veritat, s'ha continuat celebrant per la mateixa inèrcia de les coses. Ara ací, ara allà, per animar una mica aquestes ciutats estivals que fan mans i mànigues per ésser de moda i que, efectivament, en aquests temps tenen la platja plena de banyistes, però els Casinos i Grans Hotels buits.

I, quan tot això està així, Espanya, sempre rerassagada en la marxa d'Europa, a Torquay és obsequiada amb el màxim títol europeu de bellesa.

Alicia Navarro mereixia millor horitzó. Alicia es mereixia anar al propi país de les maravelles i no en una boirosa platja britànica plena de coronels gotosos retirats del servei.

Diuen que a Anglaterra li han fet un paperàs i que ha estat rebuda per la reina Maria.

EL PLÀTAN!... EL PLÁTAN!...

Encara Déu n'hi dó!... Ja està bé que els anglesos li facin bon paper. Per dues raons. No diuen ells mateixos que Canàries és una colònia moral de l'Imperi? I no fan córrer els tècnics que aprofitant la guerra de tarifes franco-espanyola, els anglesos, que han de renovar el tractat amb Espanya, es volen aprofitar de l'ocasió?

Asseguren que a començaments de l'Edat mitjana un rei *guanche* d'una illa canària en una època d'eufòria, es va proposar conquistar les illes Britàniques, de l'existència de les quals en tenia vagues referències per via de nàufrags i pescadors d'altura.

Ja que el rei *guanche* no es va atrevir, que els conquisti la senyoreta Alicia!... Que pensi en les bananes que s'estovaran i ennegriran pels magatzems. Que reflexioni com un canari amic meu, que per cert sempre reivindica enèrgicament la seva naturalesa d'africà i no d'europeu, i que en conèixer el veredicte de Torquay exclamà:

—*Todo sea por el plátano!...*

CARLES SENTIS

CASA REÑE
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multicopista a preus reduïdíssims
TRADUCCIONS de l'anglès i francès
MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 18053

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIÓS

Mirant a fora

Crisi i accidents

Segons Paganon, ministre de l'Interior francès, els accidents de la circulació han augmentat considerablement. De 1.594 accidents mortals en 1924 s'ha passat, deu anys més tard, a 4.737.

El ministre s'ha preguntat què calia fer. Alguns li han recomanat que reforcés els serveis de policia, però les economies s'hi oposen. D'altres li han aconsellat que suprimís la responsabilitat pecuniària de les assegurances en cas d'accident mortal i deixar als delinqüents totes les despeses i penyores en què incorrin. Però un dels seus consellers ha dit una cosa millor:

—No crec que cap mesura que prengueu sigui eficaç. La causa de tot això és que ha augmentat la imprudència del públic, tant dels peatons com dels conductors. Això sol passar en èpoques de crisi econòmica. Sota la Regència, en temps de Law, hi havia molts aixafats, i això que aleshores la circulació era relativament fàcil.

Estadístiques

La crisi, en efecte, és greu. Segons estadístiques, més o menys exactes, en 1934 han mort d'inanició més de dos milions i mig de persones, i més d'un milió s'han suïcidat, tips de passar gana.

D'altra banda, han estat destruïts: un milió de vagons de blat, 267.000 vagons de cafè, 258 milions de quilos de sucre, 26 milions de quilos d'arròs, 25 milions de quilos de carn.

* * *

I els accidents de circulació són, en efecte, per crisi o pel que sigui, nombrosos. Així, als Estats Units han estat fixats uns cartells que diuen:

«EL QUE COSTA MÉS CAR QUE LA GUERRA.

»*En divuit mesos de guerra, les forces expedicionàries han tingut 50.310 morts i 182.674 ferits.*

»*Balanç dels accidents de circulació en temps de pau, als Estats Units, en el període de divuit mesos que acaba el 20 de juny de 1935: 51.200 morts i 1.304.000 ferits.*»

Setmana turca

Kemal Ataturk, en la seva tasca d'occidentalització de Turquia, ha decidit canviar els dies de festa.

Fins ara, per als turcs el dia de festa setmanal era el divendres. Els jueus, que n'hi ha molts a Turquia, tenen de festa el dissabte. Els establiments turcs financers i comercials que tenen relacions amb Europa, havien de fer festa el diumenge i els perjudicava que el divendres fos festa de precepte, precepte musulmà, ben entès.

Triant el diumenge, Kemal Ataturk ha declarat que no tenia per res en compte qüestions confessionals, sinó exclusivament pràctiques.

Els negocis són els negocis

Als japonesos no els fan gens de gràcia les reivindicacions italianes a Etiopia. Els italians no estalvien improperis als japonesos per llur actitud.

El fet és que el Japó ha augmentat considerablement la seva producció industrial i li cerca mercats. Un d'ells és Etiopia. El 95 per 100 dels teixits de coto que hi entren són de procedència japonesa, i una tercera part del total d'importacions etiòpiques són japoneses. Durant els sis primers mesos d'aquest any, el Japó ha exportat a Etiopia sis vegades més de cervesa que en el període corresponent de l'any passat. I les tropes italianes, si beuen cervesa, és cervesa japonesa!

Historieta berlinesa

Quan van començar les persecucions catòliques, Déu Pare s'amoïnà.

—Aquest Hitler—deia—és catòlic. Segurament es tracta d'un malentès. Enviaré a Berlín el més dolç dels meus servidors, l'àngel Gabriel, l'àngel de l'Anunciació. La seva paraula és de mel i sabrà arranjar-ho tot.

L'àngel Gabriel sortí del paradís. Passaren vuit dies sense notícies. Després, al cel, arribà aquesta lacònica notícia: «Àngel Gabriel en un camp de concentració.»

—Això ja és massa!—exclamà el Pare Etern—. Aquests nazis maltracten els meus servents. Que l'arcàngel Sant Miquel agafi la seva espasa flamejant i baixi a Berlín. Que parli amb fermesa i faci por.

Sant Miquel se'n va, i no torna pas. Nova notícia: «Arcàngel Sant Miquel en un camp de concentració.»

La qüestió s'espatllava cada cop més. Gran reunió celestial. L'opinió és unànime: el prudent Moisès és l'únic capaç d'arranjar les coses, ell que sabé conduir els hebreus a través de mil perills fins a la terra de promissió.

—Senyor—diu Moisès—, sóc jueu i aquest Hitler és enemic dels jueus. Però ho faré tan bé com podré.

I Moisès pren el camí de Berlín. Encara no han passat vint-i-quatre hores, que un àngel missatger porta aquesta notícia:

«Miquel i Gabriel alliberats. (Signat) Von Moisendorf, Gauführer (cap de secció).»

Curacio

El ministre de Salut pública de l'actual govern francès, Ernest Lafont, havia estat socialista.

—Us han assignat aquesta cartera—li preguntaven—per casualitat o per un motiu determinat?

—Per un motiu determinat—respongué—, i dels més legítims. Sóc indicadíssim per a vetllar per la salut dels meus conciutadans, perquè sóc la prova vivent que és possible curar-se de la malaltia més greu de la nostra època.

—Quina malaltia, senyor ministre?

—El marxisme.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Europa Central i Oriental

El dia en què s'esqueia el 21.è aniversari de la gran guerra ha passat gairebé per alt, perquè l'atenció general es decantava cap a Ginebra, on alguns governants havien de fer esforços considerables per a evitar una nova guerra, que tot i limitada a un tros d'Africa, podria constituir aquella espurna que avui és suficient per a provocar un incendi general.

En 1914 no existia l'organisme ginebrí, però governants de diversos països—gairebé tots desapareguts avui—feren esforços lloables per a evitar la conflagració. El que aleshores era al lloc que avui ocupa Samuel Hoare, Edward Grey, no pogué vèncer l'obstinada voluntat del Reich. Reeixirà Hoare amb Mussolini en allò en què no reeixí el seu gran predecessor amb Bethmann Hollweg?

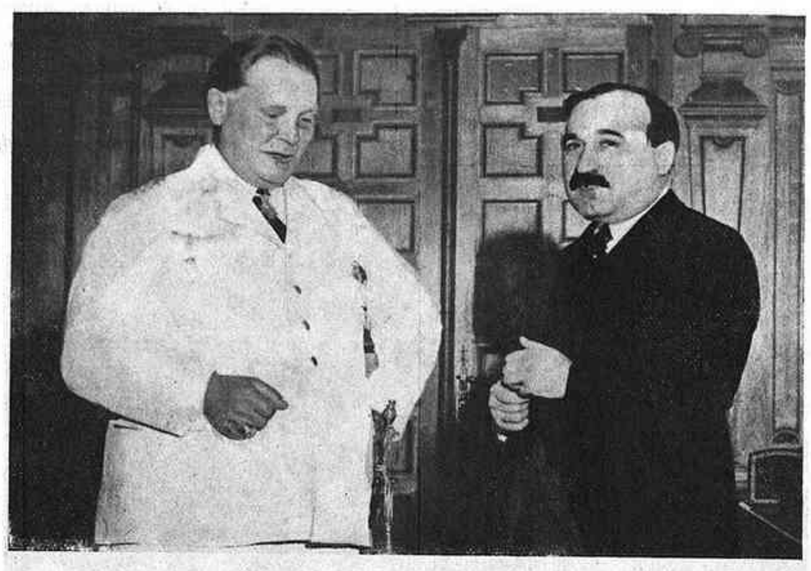

Goering a Belgrad, parlant amb Jevtitch

Les laborioses decisions del Consell de la S. de les N. no ens diuen res en aquest sentit, perquè deixen les coses en el mateix punt en què estaven. Els considerables esforços realitzats per Laval s'adreçaven a salvar, en aquest moment, més que el prestigi, la pròpia existència de la S. de les N. Hi ha reeixit, per sort. Ara veurem el que ocorrerà en aquests mesos de negociacions diplomàtiques, encara que no ens puguem fer massa illusions.

Quant a l'aventura italo-etíop, a més a més d'altres raons que la fan deplorable, hi ha la d'haver-se presentat en un moment inoportú, distraient l'atenció de les cancelleries de les maniobres alemanyes a l'Europa Central i Oriental.

Els diaris alemanys han seguit amb interès les tasques ginebrines, aprofitant l'ocasió per a ironitzar sobre la impotència de la S. de les N. El govern, en canvi, s'ha captingut reservadament. Les complicacions occidentals no poden sinó ajudar els plans del Tercer Reich, els quals s'estenen dels Balcans al Bàltic. Mai, per exemple, no s'ha parlat amb tanta insistència com ara, a Viena, de l'Anschluss. Von Papen ha donat un tomb per les províncies austríaques, després del qual ha pronunciat un discurs parlant clarament de la no llunyana anexió d'Austria al Tercer Reich, i a la Cambra dels Comuns un diputat ha dit a Hoare—sense que aquest respongués—que ell sabia de bona font que Hitler arribaria a Viena a darrers d'any.

Potser és per això que Mussolini ha parlat a Pierre Benoit de la concentració de vuit-cents mil homes a les seves fronteres.

De totes maneres, l'Anschluss seria la guerra, perquè, a més a més d'Itàlia, ni França ni la Petita Entesa no el podrien permetre. Les maniobres fetes a Belgrad per emissaris alemanys no han donat resultat. Iugoslàvia té present el que deu a França, que l'ha protegida dels atacs dels italians, i sap quins perills li representen tant la restauració dels Habsburg com la comunitat de fronteres amb Alemanya.

Segueix restant en el misteri, però, la causa del fracàs del reconeixement de la U. R. S. S. i de la represa de relacions diplomàtiques entre els dos països. Els vells serbis s'haurien de recordar que els russos acudiren en 1914 a ajudar-los contra Austria, i tenir en compte que altres països monàrquics, com Anglaterra i Itàlia, han renuat relacions amb Rússia. Hom sospita que aquesta actitud del govern de Belgrad és deguda a influències del de Berlín.

* * *

Malgrat les preocupacions de França i d'Anglaterra pel conflicte italo-etíop, no creiem que llur atenció s'hagi distret del que ocorre en altres llocs. Es evident que a Berlín es fan massa illusions i no s'adonen de la feina hàbil que està fent Laval per a llimar les dissensions entre Londres i Roma i reconstituir el front de Stresa. No tenen en compte que entre el Quai d'Orsay i el Foreign Office hi ha acord perfecte quant a la indivisibilitat de la pau i la conseqüent seguretat col·lectiva. Després d'això, Alemanya ha de compendre que tot moviment bellicós, onsevulla que es produís, trobaria solidàriament unides contra ell la gairebé totalitat de nacions europees, sense excloure'n Polònia, que comença a sentir les primeres desilusions sobre l'acord estipulat amb Alemanya. La tivantor creada a propòsit de Dantzig és més greu del que sembla, i el fet que el govern de Varsòvia hagi guarnit militarment les fronteres amb el Reich basta per a demostrar-ho.

Els dictadors no coneixen altra lògica que la de llur ambició, i així, quan Hitler cregui arribat el moment de provocar un conflicte, tirarà al dret. La qüestió és preveure per on començarà. El que sembla més probable és que el Tercer Reich es proposa atemptar contra la independència d'alguns veïns seus de l'Europa Central o del Sudest. Aquesta actitud s'ha accentuat després de l'acord naval anglo-alemany, que ha revifat les esperances dels veritables amos d'Alemanya, els caps de la Reichswehr. Els primers efectes d'aquest acord—que no es comprèn com Hoare pot defensar encara—són la preparació política, militar i naval tendint a assegurar a Alemanya l'hegemonia del Bàltic, seguint el programa nazi clarament exposat en *Mein Kampf*. Aquest preveu la desaparició dels petits països bàltics per a transformar-los en bases militars en previsió d'una guerra contra Rússia, enllestida la qual seria més fàcil la guerra de revenja contra França, a la qual Alemanya no ha renunciat pas. El bàltic Alfred Rosenberg és el més ardent propugnador d'aquest pla audaciós.

Seria interessant de conèixer l'actitud dels països amenaçats. A Berlín s'ha parlat molt d'un viatge del ministre polonès d'Afers estrangers a Estònia, on hauria hagut de trobar-se amb els seus col·legues de Letònia i Finlàndia per a donar una orientació germanòfila a la política exterior d'aquests països. Cal creure que es tracta d'un rumor volgudament inexacte per a servir determinats fins, perquè Beck avui no té cap interès a afavorir Alemanya contra Rússia. La tivantor per la qüestió de Dantzig no pot sinó decantar Polònia del cantó de Rússia i de França i allunyar-la de la influència d'Alemanya.

D'altra banda, apareix evident que Lituània, Letònia i Estònia s'han impressionat pel que pugui preparar-se a Berlín. Quant a Finlàndia, el govern flirteja amb el de Berlín, però l'opinió pública demana amb insistència de conèixer fins on arriben els lligams amb Alemanya. Però si les coses arribessin a un punt crític, la sort de Finlàndia, malgrat l'actual govern, no podria deixar de trobar-se unida a la dels altres països bàltics.

* * *

La situació europea, doncs, no té res de tranquil·litzadora. Per tant, la responsabilitat dels que han contribuït a crear-la és gran, i gran també la que pesa sobre els encarregats d'arranjar-la, si és possible aconseguir-ho.

Certament, quan en febrer de 1932 s'inicià a Ginebra, després de sis anys de preparació, la Conferència del Desarmament, cap profeta no hauria gosat predir que encara serviria per a crear majors perills bèl·lics i augmentar els armaments de tots els països.

Si la S. de les N. hagués pogut desenrotllar l'obra per a la qual fou creada, avui no ens trobaríem sota l'amenaça d'un fet consumat, que pot sorgir d'un moment a l'altre.

Vint-i-un anys han passat des del començament de la guerra mundial, la més terrible de totes les que registra la història, i sembla que el record d'aquella tragèdia s'hagi esborrat de la memòria de tots.

TIGGIS

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232
CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT. Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

BALANÇ D'UNA TEMPORADA

Una llista de títols

Seria interessant de veure el resultat d'un plebiscit sobre el millor film de l'any. No essent gens ni mica demòcrates en qüestions d'estètica, encara que siguin d'estètica cinematogràfica, en fer allusió a un plebiscit, l'entenem portat a cap entre gent d'una certa capacitat artística. No seria precisament qüestió de consultar la recaptació a la taquilla, puix que molt ens exposàvem a arribar a resultats negatius. Amb tot, el resultat per força no tindria sinó un valor d'aproximació, ja que en l'estat actual de les coses la pregunta: quin és el millor film de l'any?, resulta un xic impracticable.

Pel nostre gust, no ens desagradaria gens veure preferides pellícules com *Succeí una nit*, *Les quatre germanetes*, *Furs humans* i *Imitació de la vida*.

La primera, junt amb *Dama per un dia*, no fa sinó consagrar d'una manera definitiva un nom, Frank Capra, que d'aquesta feta passa a primer terme de l'interès cinematogràfic. No un nom nou; no es tracta pas de cap revelació de la temporada, però sí un parell d'obres mestres que acaben de convèncer-nos del talent de llur director.

Revelació de la temporada ho ha estat una actriu, Katharine Hepburn, que per bé que no feia pas el seu debut cinematogràfic, ha conegut la sort de veure la seva brillant labor associada al prestigi d'un film d'èxit rotund, un film, no pas perfecte — allargassament, massa diàleg —, però amb prou qualitats per a no comprometre'ns si el posem com ho hem fet en lloc tan preferent.

Furs humans ha estat un film sense discussió d'un director sempre discutit. O si no penseu en els altres films seus de la temporada, *I ara què?* i *Homes de demà*. Frank Borzage, que no fa mai coses indiferents, enguany ens ha delectat en tres films ben diversos, d'entre els quals destaca *Furs humans* per la qualitat del seu lirisme.

Quant a *Imitació de la vida*, és l'obra d'un director al qual no s'ha fet encara justícia. La seva manera és tan discreta, tan propens a una mesura com si diguéssim trobada per instint, els seus assumptes d'una psicologia prou rica perquè desconcerti l'espectador desprevingut, que això potser explica per què l'home que ha ofert *Imitació de la vida*, *Sembla que fou ahir* i *La Usurpadora* no sigui citat més sovint al costat dels noms més importants del moment.

Entre les coses que cal assenyalar com a particularitats de la temporada, és necessari començar pel nom de W. C. Fields, que amb tres films consecutius, *A tot gas*, *Viatge de plaer* i sobretot *Quan menys es pensa*, queda situat en un lloc preferent de l'actualitat còmica... al costat de l'absència prolongada de Chaplin, de la penúria de Harold i del desinflament, potser definitiu, de Buster Keaton — tan poc feliç amb les seves temptatives europees de cinema —, i de la gràcia inqualificable d'Eddie Cantor, per cert no tan feliç amb *Escàndols romans* com ho fou amb *Torero per força*.

Altres títols americans que cal citar, ens sembla que són: *Els tres llancers bengalis*, *Les verges del carrer Wimpole*, *Sola amb el seu amor*, *Una dona per a dos*, *El Raval*, *El nostre pa de cada dia*, *¡Viva Villa!*, *Eskimo*, *L'Illa del Tresor*, *Què hi ha, Nellie?* i l'inoblidable *Sopar dels acusats*.

Passem per alt els films de revista, per considerar que enguany el gènere està estancat. Efectivament, ni *La generaleta*, ni *Wonder Bar*, no poden significar cap novetat després dels films anteriors produïts per la mateixa casa.

Dels films francesos, sobre els quals tantes reserves fèiem en el número anterior, creiem que després dels films tan emocionants de Pagnol, *Fanny* i *Marius*, cal recordar-se de *Rumb al Canadà*, *Poil de Carotte*, *Lac-aux-Dames* i *Le grand jeu*.

El film anglès ens ha donat almenys dues obres remarcable del tot: *Nell Gwyn* i *La nimfa constant*, sense oblidar *La Casa dels Rothschild*.

«El nostre pa de cada dia»

I el film alemany *Mascarada*, tan reeixit, per bé que inferior al seu model anterior, *Liebelei*.

El cinema espanyol, estrictament parlant, res. Essent molt generosos, posaríem, si tant ens apuressin, *La hermana San Sulpicio*. En canvi, en col·laboració amb elements forans, Abbadie d'Arrast i Eleanor Boardman, una obra de tota qualitat, dissortadament no reconeguda com a tal pel nostre públic... ni la nostra crítica. Parlem de *La traviesa molinera*.

Com aspectes negatius caldria assenyalar al costat del desinflament de Mae West, la tasca tan improba com nefasta dels directors russos que treballen a França, Turjanski, Kirsanoff i Granowski.

* * *

Heus ací una llista de títols, que no és pas una llista completa. Si més no, per atrevir-se a presentar-la com a tal, caldria haver vist tots els films i després encara tenir la immodèstia insuportable de creure's infallible, és a dir, dotat d'una sensibilitat acordada d'una manera perfecta.

Si el primer és impossible materialment parlant, el segon ho és també, però espiritualment parlant, la qual cosa doncs revela una impossibilitat més invencible encara. Estem segurs doncs que alguna cita haurà posat fora de si més d'un lector, al mateix temps que altres atribuiran a un oblit el que farien millor de creure una injustícia. Des de llur punt de vista, naturalment!

Hem citat trenta-quatre films en termes més o menys favorables. Allargar o limitar la llista dependria del grau d'exigències. Fins aquí tot és circumstancial. Però els trenta-quatre films que nosaltres estem satisfets d'haver vist ens semblen suficients per a rehabilitar la passada temporada, tot desitjant que la pròxima tingui almenys aquesta categoria.

JOSEP PALAU

G. B. S. i G. K. C. al cinema

Shaw i Chesterton seran estrelles de cinema. En efecte, apareixeran aviat a la pantalla en els papers principals d'un film destinat a mostrar al públic el treball que es realitza quotidianament a la British Broadcasting Corporation. Aquest film, la realització del qual ha durat un any, diuen que serà «una simfonia evocant un dia de feina de la B. B. C.». Als costats de Shaw i de Chesterton, apareixeran d'altres personalitats conegudes, i sobretot els més coneguts artites de la ràdio, així com els diversos tipus d'oients.

Ha posat en escena aquest film John Grierson, al qual es deu ja un documental sobre la vida dels pescadors de la mar del Nord.

ACTUALIDADES
RAMBLA de CATALUÑA 37 · Tel. 11701
2.ª SETMANA DE FILMS CÒMICS
DOS PIES QUE PARECEN TRES
CAMELOS DE AFRICA
DEMONIOS DEL AIRE
EL DEBUT DE KRETA KARABO
amb SHIRLEY TEMPLE
Un programa ideal per a nens i grans
Noticiari Fox Mundial
Escenes de l'Etiopia actual.
El final de la Volta a França.
Nuvolari guanya el Gran Premi d'Alemanya
Inundacions al Japó, etc.

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. · Telèfon 79681
Sessió contínua de 3 tarda a 1 matinada
SEIENT, UNA PESSETA
El local més fresc de Barcelona, per la primera instal·lació Carrier d'Espanya.
CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu
LLEGENDA DE PASQUA
Dibuix en colors de Walt Disney
NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL; exclusiu.
LE TOUR DE FRANCE
Les darreres etapes.
EN EL REINO DE LA FERIA
Documental

LA BOATA HUMANA DELS FILMS

Els extres nacionals

Un film es fa de moltes coses. Coses d'un ordre material i coses també d'un ordre més o menys espiritual. Però entre la llista de tots aquests elements figura sempre i d'una manera quasi imprescindible el sector conegut amb el mot d'un abast internacionalista dels *extres*. Potser de tots els ingredients que s'acoblen a l'hora de filmar un argument, aquest factor conjuntiu dels extres és el que menys preocupa i fa rodar el cap als productors. Pensen primer en les *estrelles* i en llurs sous, naturalment astronòmics, en els decorats, en les materialitats del *plateau*, en la música i en una colla de coses més, si no inèdites del tot i fetes a mida del film, almenys d'un encaix treballós dins de l'organització.

A darrera hora, al darrer moment i a tant per cap, les masses desdibuixades i grises aniran a situar-se al seu lloc i formaran amb el seu brogit i amb el seu alè l'atmosfera de vida articulada i mudable dins la qual es desgranarà el fris cinematogràfic. Dispersos i disseminats estratègicament segons una perspectiva més o menys sàvia, apuntalaran l'acció de la mateixa manera freda i indiferent com fan els plafons i les restalleres de balustrades fallacioses dels decorats; amb una acció única i exclusiva de presència. Faran taca, i el bany-maria espiritual, mentre l'objectiu amb la seva indiferència destacarà damunt el seu gris, la illació dels gestos dels actors de primer pla, i farà lliscar per damunt de la seva presència cortical el fil d'una història, en la qual no tenen art ni part...

Carnassa d'objectiu, sostinguda per perspectives d'esperances remotes i impregnades d'ambició i de futur, truquen cada dia en grups esclarissats a les portes dels nostres estudis; deixen unes proves de «Photomaton», amb ganyotes estridents moltes vegades, escriuen unes dades precises, alçaria, pes, color dels ulls, si hom té *smoking* i quins esports practica, i una cartolina més cau dins la llista i fa cua fins un jorn, problemàtic, en què un film extraordinari els faci passar al replà de l'extra i des d'allà, camí amunt, fins qui sap on...

Abans, això passava a Amèrica. La literatura rosa i llefiscosa havia fet de l'odissea de l'extra que es remunta un tema llagrimós i fàcil. Alguns films han calcat també tota l'amargor de l'anada a la deriva, sempre a la recerca d'una escletxa, que obra sols una altra escletxa més enllà. I això, que fins ara ho podíem mirar amb una certa indiferència, ara ho tenim aquí a dos passos. A Barcelona hi ha una xifra d'extres latents i en potencial fabulosa... Els estudis tenen uns arxius que sobreïxen de fitxes plenes... I es fan sols dos, tres o quatre films importants a l'any... Unicament la fe irreductible en ells mateixos i en la sort que sosté els nostres extres, que en això s'assemblen als seus companys dels Estats Units, és prou forta per a no deixar per sempre més aquest ofici, que fa gruar tant i que paga tan malament...

Una escena amb extres a l'estudi d'Orphea

* * *

Un repàs a aquests fitxers és una cosa extraordinàriament ilustradora. No és pas una obsessió de jovenalla exclusivament la que porta als nostres estudis aquestes masses esfilagarsades d'aspirants. Gent feta i madura hi és també representada per una gran xifra. El microbi del cinema no respecta edats. De totes maneres, el tipus d'home abundant i característic és el del noi *bé*, amb el cabell rutllat i duresa esportiva, i entre les noies sembla quasi obligatori el cabell ros, les línies amforades i la silueta estilitzada més o menys internacional. Podrien distribuir-se i acoblar-se en grans sectors de tipus semblants a cada actor i actriu triomfant: Clark Gables, Joan Crawfords, Gary Coopers, Marlenes... Hi ha també excepcionalment tipus de tirada exòtica. Anna May Wongs especialment. Es descobreix una obsessió aclaparadora pel mimetisme i el calc.

De totes maneres, l'eficàcia d'aquestes col·leccions interminables de fitxes és una cosa un bon tros dubtosa. Davant d'un d'aquests munts imponents de cartolina, vaig elogiar l'encarregat del seu control i vaig demanar-li quin criteri es seguia per la seva discriminació a l'hora d'escollir els extres.

— Pels extres hi ha massa feina a mirar aquestes fitxes — em digué —, i no acabaríem mai.

— I doncs, com ho feu, aleshores...

—El nostre *régisseur* baixa al Parallel, i a la terrassa del Teatre Nou els contracta i els tria personalment...

* * *

La tarifa remuneradora, pels homes, està entre els nostres productors, fixada i acceptada. Un figurant amb *smoking* es lloga per quatre duros el dia. Amb vestit de carrer, per tres. El *smoking* és, doncs, una peça de treball cotitzable i els aspirants tenen cura a remarcar sempre la seva possessió. Per mor del *smoking*, els extres de Madrid fins ara semblaven tenir un tàcit avantatge damunt els de les editores de Barcelona. Un *régisseur* m'ho contava...

— Allà, el noi desvagat de casa bona, el tastaolletes i els fills de família una mica cap-verds, donen un excellent contingut d'extres «de luxe». Els guarda-robes són més brillants que ací. La vida de nit de Madrid, més intensa i més fluida, permet una selecció de tipus més fàcil... Ha calgut fer a Barcelona un treball sostingut de tria meticulosa, per a poder arribar a disposar d'elements que ens facin quedar bé. Ara ja està resolt això. L'extra d'aquí ja és «senyor»...

La cosa és ben fàcil de comprovar. Un *set* esplèndid, ample i lluminós, que recorda l'estil característic dels films alemanys, està sota la fèrula del rodatge. Es un menjador de gran hotel. La gent, dispersa per les taules, són els extres «escollits». Realment, són del tipus *standard* més absolut. Extres que el mateix podrien filmar aquí que als Estats Units. Tipus ben abillats, de siluetes afuadas i esportives, i elements femenins vestits amb una elegància més que correcta i tolerable, amb una gràcia ingènita i sense falsificar.

— Per aconseguir aquesta selecció de vuitanta extres de tipus «gran món», exempts de la més lleu relliscada vers la comicitat, hem hagut d'eliminar-ne més de tres-cents en les escenes prèvies del film. Hem hagut d'ésser exigents i fins cruels. El cinema no perdona i no admet cap tolerància. Abans un paper d'extra semblava que es podia donar a tothom. Avui cal repartir negatives i desaires a amics, que un voldria de cor afavorir i que no comprenen, ni poden entendre, aquesta impossiblilitat amb què topen...

* * *

Dins d'un *set* dels nostres estudis, hom no pot sostreure's a una estranya sensació, estant al costat d'aquestes masses compactes dels extres. Brillants i encastats dins del món fals dels decorats, i vivint per uns instants intermitents una vida de quimera, els sabeu uns franc-tiradors de papers efímers i copsadors de jornals saltats. Observeu tipus, rostres i maneres que acusen veritables cristal·litzacions de caràcter. Però aquests estudis encoixinas i immensos que maten els sorolls, que sonen tan opacs i tan a buit, ofeguen també cada dia i d'una a una, despietadament, les seves desllorigades ambicions. Els voleu mirar com a coses estrictament materials, dessensibilitzades i no podeu. Sabeu que encara que no fossin sinó això, a cada nou contracte es veurien també traspassats per dintre, pel mateix calfred que esglaien als daus en sortir de les mans boges d'un jugador.

I a més a més teniu ocasions de comprovar a cada moment que aquests nuclis passius que teniu allà al davant són quelcom més que una forma inquieta, però buida de sensacions i de cobejances. Que és un munt d'éssers vius i que se n'adonen. Hi ha l'anècdota reiterada, a voltes punyent i a voltes amable, que us en fa adonar a cada moment. Els petits idillis escadussers que floreixen sobtadament dins d'aquesta massa, i els petits fets diversos que acusen la seva sensibilitat, desperta sempre.

L'anècdota mateixa, viscuda davant els nostres ulls, en la visita a aquest *plateau* majestuós del menjador de gran hotel, per la intervenció d'un extra, en paper de cambrer, ho corrobora. Edgar Newille, l'humorista que ha conviscut amb Douglas Fairbanks i amb Chaplin a Hollywood, dirigeix l'escena. La cosa és senzilla. Es tracta només de servir a un protagonista una llagosta *à la cardinal* majestuosa. L'escena es repeteix i s'assaja una, dues... deu vegades. Sota l'escalfor implacable dels focus i de l'estiu conjuntament, la llagosta ha entrat en un estat de descomposició irresistible. Aquesta llagosta ha quedat exclusivament destinada als assaigs. Una altra de bona, fresca i mengívola és al recés d'una nevera. La gent de l'escena, embafada, es tapa el nas amb els tovallons. La llagosta «canta» que se sent de tots els recons, mortífera i irresistible. Per fi arriba el darrer assaig...

— Decidit...! — recalca En Pruna, en pla d'ajudant de director...

I l'extra, submís, amb la plata a la mà, comença el seu mutis i dóna els primers passos; però de sobte les cames se li seguen, perd el color del clatell, net de maquillatge, i fent una zigazaga apoteòsica, cau a terra estès, desmaiat, desfet per la flaire putrefacte de la llagosta... Hom el recull prestament, tot brut i empastifat, i se l'emporten al botiquí... al mateix temps que Edgar Neville els diu des del seu prestatge:

— Ei! Advertiu al metge que aquesta olor és la de la llagosta...! Que si no us el diagnosticarà, en sec, com a cadàver...!

Un petit episodi més d'aquesta vida dels transfugues i d'aquests bastaixos del cinema.

FRANCESC GIBERT

AUTO UNION
WANDERER 1835

WANDERER 1911
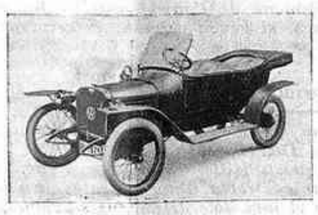
WANDERER 1935
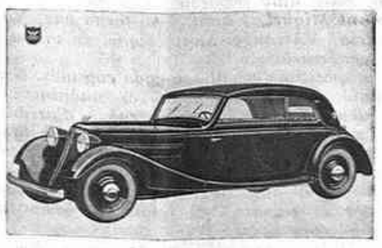
50 anys d'experiència donen una plena garantia
Agents:
Automòbils, S. A.
CORSEGA, 302-304

Coliseum
RICARDO CORTEZ · VIRGINIA BRUCE
en
La Sombra de la Duda
Una obra maestra de intriga y emoción
FILM Metro-Goldwyn-Mayer

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

LA FIRA I EL CIRC A NORDAMERICA

Barnum, pare del sensacionalisme

Un film — ben poc reeixit per cert, tot i la interpretació admirable de Wallace Beery —, sobre la vida i aventures de Phineas T. Barnum, ha situat enguany en un primer pla d'actualitat la curiosa i extraordinària figura d'aquell gran mistificador.

Els periòdics han anat plens de biografies i anècdotes de Barnum. *Marianne,* per exemple, l'acreditat setmanari parisenc, li ha dedicat el passat mes de juliol, dos llargs articles. Però les dades essencials i les peripècies més sobresortints les he trobat arreu repetides. El llibre de M.-R. Werner, publicat en 1923 a Nova York (1), i l'estudi de Charles Bayle, que aparegué fa cosa de quatre anys a *Theatre & Arts Monthly,* on tothom ha furgat, han deixat el tema gairebé exhaurit.

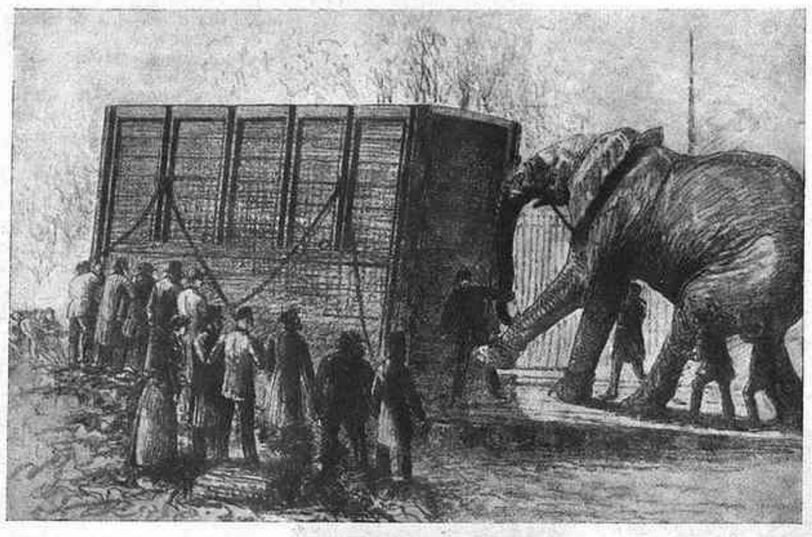

El famós elefant Jumbo és embarcat al Zoo de Londres («The Illustrated London News», febrer de 1882)

He remarcat, en molts dels treballs referents a Barnum que he llegit darrerament, una tendència a presentar-lo com un precursor del circ a Nordamèrica, tant com un formidable exhibidor de fenòmens, més o menys autèntics. I això no és prou exacte. Barnum, a Nordamèrica, fou, per damunt de tot, un incomparable animador de fira, no precisament un famós director de circ, i la seva anomenada es deu, més que a altra cosa, al seu geni publicitari, i a la seva reconeguda traça i la seva infinita desaprensió per al reclam. Fou el pare del sensacionalisme, el creador del bluf. Els americans li haurien d'aixecar un monument a cada cantonada. Barnum es consagrà al circ cap al final de la seva vida, i no d'una manera absoluta. Circ vol dir veritat, i Barnum, a despit de sostenir que «ésser honest és la millor política», havia nascut per a alimentar i explotar l'engany. Quan Barnum va posseir per primera vegada un circ, fou en realitat en 1870, als seixanta anys, en ocasió d'associar-se amb l'agent de negocis W. C. Coup i el clown Dan Costello. I aleshores continuà, encara, sota el *chapiteau* ambulant, a exhibir «meravelles». Va ésser l'època de les figures de cera amb respiració mecànica, com el gegant fòssil de Cardiff o el noiet Essaú, que portava una barba fins els peus. Un incendi, el tercer de la carrera de Barnum, va fondre en 1872 aquella col·lecció. El circ tenia ja dues pistes.

El meu distingit amic Henry Thétard, escriptor francès a l'autoritat i competència del qual haurà de recórrer sempre el qui vulgui estar assabentat de les coses de circ, ha explicat, a propòsit justament de Barnum (2), els orígens del circ a Nordamèrica. L'importà d'Anglaterra, en 1775, o sigui trenta-cinc anys abans de néixer Barnum, un artista que es deia Ricketts, procedent del Circ Reial Britànic de Hugues. Després, en 1830, visità Nordamèrica, amb el seu circ, el director Thomas Cooke, també anglès. Aquests varen ésser, doncs, els veritables precursors del circ a Nordamèrica. Barnum, que va traslladar-se del seu lloc de naixement, Connecticut, a Nova York en 1821, no va començar a actuar com a *showman* fins a 1835, any en què va fer conèixer al públic Toice Heth, la negra de 160 anys que havia estat dida de Washington. Aquella negra, naturalment, ni tenia 160 anys ni havia estat dida de ningú; amb prou feina era negra. El propi Barnum, rei dels embaucadors, arribà a fer publicar a un diari, per a cridar l'atenció, que la negra era de cautxú i que parlava gràcies a ésser Barnum un ventríloc excepcional. Barnum tenia molta fe en la premsa, i el mateix es servia dels elogis que de vegades li prodigaven els periòdics, que de les censures que sovint, també, li adreçaven. «La qüestió — deia — és que parlin de mi; al capdavall, tot és reclam.»

Fins a 1880, en què s'associà al seu rival James Anthony Bailey, estigué Barnum allunyat del veritable circ. Un dia, presentant el lilliputenc Tom Thumb; un altre ensenyant un ase que feia passar com un «cavall pelut capturat pel general Fremont als deserts de Califòrnia» (3); un altre anunciant un gat color de cirera i col·locant al costat del gat un plat de cireres negroses, i un altre fent contemplar pel públic el primer hipopòtam «que tenia el gust de visitar els Estats Units», Barnum, avui remuntant-se a la glòria i a la fortuna i demà ensorrant-se, només havia tingut la dèria de les curiositats i de les coses absurdes. Bailey, en aquest sentit, era un home més normal. Però, nordamericà com Barnum, l'atreia, també, tot el que fos grandiós i sensacional. Per a comprar, en 1882, al Parc Zoològic de Londres, l'elefant Jumbo, es posaren de seguida d'acord. Jumbo era famosíssim... La reina Victòria i el poeta John Ruskin protestaren de la venda, i Lord Winchilsea exclamà: «Més valdria que s'enduguessin l'honorable Gladstone!» Quan el célebre paquiderm va morir, esclafat entre dos trens, Barnum va adquirir una elefant femella i l'anuncià com «la vídua de Jumbo».

Barnum morí en 1891, a un palau dit Iranistan (4) que s'havia fet bastir al seu poble natal. Bailey, el seu successor, abandonà completament els fenòmens i donà un impuls enorme a la part de circ i exhibició de feres. La seva vinguda a Europa, en 1897, amb els seus seixanta-set vagons de material i el *chapiteau* de dos-cents metres,

Retrat contemporani de Ph. T. Barnum («The Illustrated London News», gener de 1884)

fou un esdeveniment. Morí Bailey en 1906, i el *Barnum and Bailey Circus* es transformà en el *Circus Ringling Bros and Barnum and Bailey,* per haver venut el circ, la vídua de Bailey, als germans Ringling. Aquests volgueren conservar els noms de Barnum i Bailey com un homenatge.

Avui, dels sis germans Ringling en resta només un: John Ringling. Els seus circs són, amb els de Rússia (5), els millors del món. Un número que procedeixi dels circs Ringling-Barnum, és un número d'excepció. John Ringling és multimilionari. La col·lecció d'art del seu palau de Sirasota, a la Florida, es calcula que val vint milions de dòlars. John Ringling, com Phineas Taylor Barnum, té el gust de la grandiositat. Però mentre el seu palau és modern i de línies harmòniques, el de Barnum és oriental i d'una barreja d'estils que fa por. Si ara Barnum visqués, l'ensenyaria fent pagar entrada.

JOAN TOMAS

(1) Existeix una traducció francesa editada per la casa Payot, de París.

(2) Vegi's *Coulisses et secrets du cirque,* llibre del qual m'he ocupat ja en aquestes planes.

(3) El general Frémont era molt popular, i Barnum s'aprofità d'aquesta popularitat.

(4) Iranistan ve de «I ran» (he corregut) i «I stan» (m'he deturat).

(5) A Rússia té cura dels circs l'Estat.

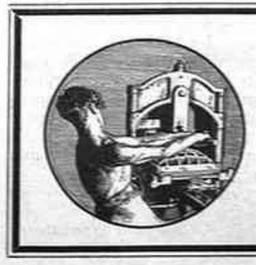

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ⊡ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

TEMA D'ESTIU

Concepte pessimista del teatre

L'any passat, damunt d'aquestes mateixes planes, em vaig permetre donar un crit per demanar una mica d'optimisme, un crèdit de confiança per al teatre i els autors catalans, que anaven a començar una temporada que havia d'ésser fructífera i renovadora per molts de conceptes. A mitja temporada ja vaig veure'm obligat a declarar que les meves esperances s'havien esvaït, i que els resultats del balanç teatral eren més aviat depriments. I ara, que tots els pessimismes són permesos sobre la vida del teatre català en la vinent temporada, que no hi haurà subvenció prèvia, ni companyia oficial, ni oficiosa, ni bona ni dolenta, segons sembla ben demostrat fins ara, puc permetre'm el luxe de dir que estic convençut que la crisi rosegadora que devora la vida de la nostra escena i que, en major o menor escala, fa trontollar l'existència dels teatres d'altres països amb una tradició dramàtica secular i un nivell de cultura enormement superior al nostre, és deguda al fet indiscutible que el teatre, tal com fins ara l'hem entès, està mort com tots els morts. Jo, personalment, vaig cada vegada més poc al teatre: l'any passat vaig assistir a unes quantes representacions, molt poques, de les obres acabades d'estrenar que havien de renovar l'escena catalana o trencar els motlles de costum. No vaig anar, ni ganes, a cap teatre on fessin castellà: em vaig perdre una comèdia divertida de Jardiel Poncela, però això està ben compensat per totes les *Papiruses* i totes les *Madres Alegrías* que em vaig estalviar. He estat, durant set o vuit anys, anant molt sovint al teatre i no m'he deixat perdre cap estrena de català. Doncs bé, ara em trobo, cada vegada més, en situació de compartir l'afirmació corrent del company Joan Tomàs quan diu que li agrada molt el teatre i per això no hi va. Una afirmació que s'estén d'una manera ràpida a grans sectors del públic, i que ja he sentit repetir a molts amics, ben intelligents i sensibles a totes les manifestacions d'art. I que potser haurà de transformar-se així: M'*agradava* molt el teatre...

Hi ha una cosa positiva: el públic deserta el teatre—el de *vers* i el líric—i setmana darrera setmana, a la majoria de les sales els còmics representen per a quatre rengles de butaques, de les quals la meitat són ocupades per portadors de passis gratuits. En canvi els cinemes—els de barriada, els de reestrena, no els d'estrena, per diverses raons que ja he exposat alguna vegada—estan plens de gom a gom d'un públic entusiasta, que vibra amb l'espectacle, s'hi apassiona, el discuteix i es daleix per tornar-hi. I si algun gènere teatral es salva és la revista que, en la seva part millor, no és teatre, sinó music-hall, i que per tant té totes les característiques—dinamisme, variació, lleugeresa, manca d'entreactes — de l'espectacle del music-hall, un altre substitut victoriós del teatre.

Els teatres són cars. Per quatre o cinc pessetes que val una localitat incòmoda, tota una família pot anar a un cinema confortable. Hi ha locals destinats a teatres, a Barcelona, d'unes temperatures glacials a l'hivern i tropicals a l'estiu, amb seients que són veritables aparells de tortura, amb columnes decoratives que tapen la vista, i amb una acústica tan deficient que redueix al paper de sords els que estan més enllà del rengle vuit. En canvi els cinemes moderns, adhuc els de barriada, gaudeixen d'una pila de comoditats, com calefacció i refrigeració, butaques confortables, bona sonoritat i visualitat perfecta, que no té cap teatre de categoria a Barcelona. Per tant, el teatre, ultra car, és incòmode.

Però fos això, rai! Hom podria corregir aquestes falles de les sales d'espectacle teatrals, hom podria suprimir els insuportables entreactes que no s'acaben mai i fer acabar la funció a hores més avinents per als que s'han de llevar l'endemà per anar a treballar, hom podria rebaixar el preu de les localitats, i si el teatre s'omplia encara seria més remunerador que amb el sistema actual de preus. Però és que, a més de tot això, hi ha un fet aclaparador, innegable, que el públic ja ha endevinat i que prou senten els empresaris damunt la marxa de llurs afers, i aquest fet és que el teatre és una cosa passada, arcaica, antiquada i ridícula.

RAFAEL TASIS I MARCA

(*Segueix a la pàgina* 8)

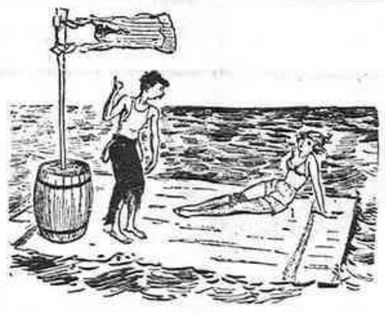

—Jo poso això per a fer senyals. I vostè, amb què hi contribueix?

(*The Passing Show,* Londres)

El mal nedador. — Ja ho deia jo que posant-me una perruca de dona em vindríeu a salvar de seguida!

(*The Humorist,* Londres)

Lifar, revolucionari?

Lifar ha llançat als quatre vents, per mitjà de la premsa, que estava decidit a alliberar la dansa de la dictadura insuportable de la música... Al París artístic no s'ha parlat d'altra cosa durant molts dies. *Comœdia* ha obert una enquesta sobre aquest discutit esdeveniment. I la majoria de crítics han parlat de revolució. Revolució? Ja ens permetran de somriure. I de constatar una vegada més que paradoxalment, els esperits lleugers acostumen a qualificar de revolucionaris uns moviments artístics que no poden ésser més reaccionaris. També titllaven de subversiu el cubisme, tendència obertament de *dreta,* que no pretenia altra cosa que reinstaurar els principis eterns de la forma, menyspreats per l'impressionisme. I si no direm, com volen molts, que el cubisme ha salvat la pintura, sí que afirmarem que li ha fet un gran bé.

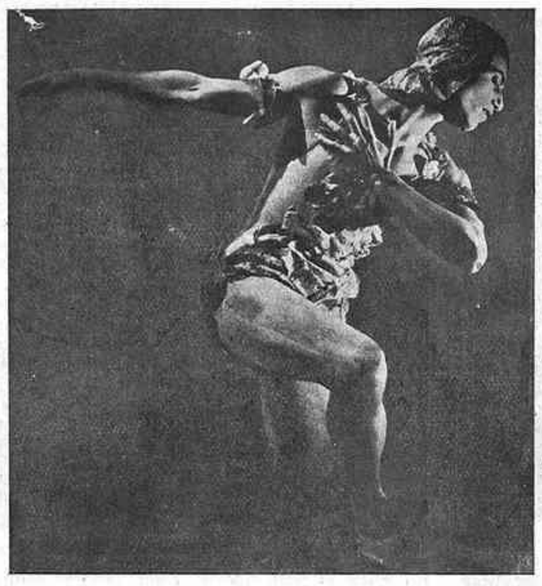

Serge Lifar

Revolucionari, Lifar? No divagueu, desmemoriats. Fa més de quaranta-cinc anys que el coreògraf Petipa dictava les partitures al compositor Txaikovski. Ho hem dit una i mil vegades. I sembla mentida que, després d'esgargamellar-se Levinson durant una pila d'anys, tot i reclamant a grans crits la independència de la dansa, i després que una Ivonne Sérac, una Isabel de Etchessary, uns Sakaharoff i tants d'altres, han provat amb les seves danses en silenci que el moviment es basta a ell mateix, semblà mentida que, en aquestes alçàries, encara es qualifiqui de revolucionària una cosa més vella que l'anar a peu. Per la nostra banda, direm que, al mes de juliol del 1932, i en un article titulat *La dansa, art autònom,* ja sosteníem aquí que calia afranquir la dansa de la tutela de la pantomima; i en un altre treball, *Dansa, música i pintura,* publicat en juny del 1933, afegíem que calia alliberar-la també de les exigències absurdes dels músics i dels pintors. I això ho hem vingut repetint sense parar des d'aquestes pàgines.

Revolucionari, Lifar? No. Salvador de la dansa, com diuen que el cubisme no fou de la pintura? Potser sí. I ara vegem el que aquest dansarí proclama en el seu sensacional *Manifeste du Chorégraphe.*

De començaments de segle ençà — i Diaghilew que, per a servir els seus amics, els músics, els muntava espectacles i feia dansar allò que no és coreogràfic, n'és el gran responsable —, de començaments de segle ençà, doncs, s'han vist obligats a obeir les ordres tiràniques d'uns músics, que s'expressen segons unes lleis que no tenen res a veure amb la dansa. Aquests compositors, atents únicament a les dites lleis, i desconeixedors absoluts de les regles coreogràfiques més elementals, creaven unes partitures profundament estranyes a la dansa. I, per tant, els mestres de ballet han hagut de fer esforços inaudits i constants per a vèncer els obstacles que oposaven a les seves concepcions aquestes partitures recalcitrants i totalment refractàries al vocabulari de gestos i moviments de la dansa. Lifar s'ha alçat contra aquesta anomalia.

«El ballet, ha dit, perdia de vista el seu primitiu destí: *la dansa,* i es convertia lentament en simple ilustrador d'una obra musical. La coreografia seguia un camí que havia de conduir-la, fatalment, a una servitud musical. La dansa, ha afegit, neix del moviment i no del so.»

Per tant, pot existir sense base musical, tot i acontentant-se amb l'accentuació de la bateria, de les castanyoles, dels elements purament rítmics de l'orquestra. «Per què, ha acabat dient, el músic no pot inspirar-se en la mera coreografia? Per què, en comptes d'anar del músic al coreògraf, no es pot anar del coreògraf al músic? Així com existeix la música pura, lliure d'ilustració cantada o dansada, la coreografia pot existir pura, sense acompanyament musical...» Ens sembla que tot això està ple d'una lògica indiscutible. Així ho ha reconegut un crític musical tan purista com Emile Vuillermoz, quan ha dit: «Lifar ha enunciat una veritat inatacable. Fins ara la dansa no ha tingut inconvenient a plegar-se a totes les convencions de l'escriptura musical. Podem reprotxar-li avui de reclamar el dret d'expressarse sense traves?»

Tot just publicat el seu manifest, Lifar s'ha apressat a ilustrar-lo amb un ballet, *Icar,* estrenat darrerament a l'*Opéra* de París. No havent-lo vist, ens hem de refiar del que diuen els crítics. I per aquests ens assabentem que Lifar, després de muntar el seu ballet, ha encarregat, millor dit, ha dictat un acompanyament al músic Szyfer, esquelet rítmic que posa únicament en joc una enginyosa polifonia d'instruments de percussió. El nostre Magrinyà — ja ho dèiem l'altre dia — no va procedir d'altra manera quan va encarregar al mestre Montserrat que escrivís els sorolls de tam-tam que havien d'acompanyar els seus *Poliritmes* creats per endavant, la qual cosa autoritza a considerar el nostre jove dansarí com un precursor.

Tot això està molt bé. I defensors incansables de l'autonomia de la dansa, no podem fer altra cosa que aplaudir-ho entusiàsticament. Però les crítiques llegides ens fan acollir *Icar* amb tota mena de reserves. En efecte, un crític ha parlat de *mímica emocionant.* (Lifar ja parlava de la seva afecció per l'expressió dramàtica en el seu famós *Manifest.*) Un altre ha dedicat gran espai a la posta en escena, tan enlluernadora que es situa fàcilment a primer pla. I un altre ha dit que la partitura de Szyfer no fa altra cosa que marcar amb sorolls molt enginyosos el moment en què el peu dels dansarins cau sobre les taules. «Procediment, ha dit, que té el mèrit de no pretendre enganyar-nos sobre les exigències de la pesantor, però que corre el risc d'horroritzar tots aquells que creuen que la dansa és un art desenganxat de la terra.»

Ara sí que no sabem on som, francament. Mímica emocionant vol dir que, en *Icar,* la dansa és sacrificada en certs moments a la pantomima, tan estrangera a la coreografia com la música. I la preponderància que, segons diuen, aquest ballet dóna a les mans, les quals agafen fàcilment una significació expressiva, no fa més que corroborar el que diem.

Una posta en escena que destorba i distreu vol dir no haver-se afranquit encara de la dictadura de la pintura, tan funesta com la de la música. I aquells sorolls que subratllen el moment en què el peu dels dansarins cau a terra, ens porten automàticament a la memòria Mary Wigman, Rudolf von Laban, Gret Palucca, els Jooss i altres expressionistes alemanys, impregnats de duncanisme i dalcrozisme, dansarins *pedestres,* que no s'eleven ni llisquen, sinó que repengen, i que marquen els accents furiosament amb la planta dels peus i els cops de gong. Lifar no pretén enganyar-nos sobre les exigències de la pesantor, diuen... Es que potser s'ha convertit al *pedestrisme* dels alemanys? Es que potser negligeix l'elevació, una de les més importants adquisicions de la dansa? L'elevació, que converteix el dansarí en una criatura alada, que s'insinuava en les dues aletes de la Sílfide, en 1832, que esdevenia realitat en 1860 amb el ballet *Papillon,* que Maria Taglioni compongué per a la seva deixeble Emma Livry, i que Nijinski va portar als cims de l'irreal, aquesta elevació no es pot negligir de cap manera. Afegirem que l'audaciosa i tan poc ortodoxa foto de Lifar en *Icar,* que MIRADOR publicava fa poc en la pàgina del Cinema, i que feia pensar en un antipodista ajegut sobre la *trinka,* no és pas gens tranquillitzadora.

Hi ha un capítol del llibre de Levinson sobre Lifar en el qual el plorat escriptor ens presenta el gran dansarí, enriquit i afranquit, després d'haver fet un bon carnatge de les estètiques de moda i cremat molt del que havia adorat. «Li caldrà encara, afegia Levinson, reaccionar contra l'obstrucció dels músics, i exigir que la música de dansa es plegui a la seva destinació.» Lifar ja ha realitzat aquesta part del programa. La més important. Ja ha prescindit dels músics, carregats de pretensions intolerables. Però tenim por que hagi retornat als seus errors d'abans, que hagi tornat a adorar allò que havia cremat. Tenim por que hagi oblidat que la dansa no s'ha d'afranquir tan sols de la música, sinó que hi ha altres tuteles perilloses — la pantomima, la pintura — a les quals cal igualment calar foc, i que la dansa té també unes lleis fonamentals — l'elevació entre altres — que no es poden menysprear.

Ja hem dit que no hem vist *Icar.* Potser les nostres temences són injustificades. Tant de bo. Ho desitgem. I esperem veure un dia o altre aquest ballet per a poder cons-

SEBASTIÀ GASCH

SI ÉS ELÈCTRIC I PER AL VOSTRE AUTOMÒBIL ho trobareu en les millors condicions de preu i qualitat, al GARATGE ELÈCTRIC CARRER MOIÀ, 6 i 8 - (Anibau i Diagonal)

EL MILLOR ESPECTACLE DE L'ESTIU

EN EL LLOC MÉS TÍPIC, FRESC I PINTORESC DE BARCELONA

KENNEL

CURSES DE LLEBRERS

Cada nit. Dissabtes i diumenges, tarda i nit

Taxis col·lectius i Autobusos lletra B des de la Plaça Catalunya

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

Memòries d'infant

L'últim llibre de Mossèn Riber és unes memòries d'infantesa que titula estranyament: *La minyonia d'un infant orat* (1).

Els records d'infantesa solen venir de molt endins: aquells que eren més lleugers es perden amb el temps, i només romanen els més enfondits à l'ànima; en aquests, de llarg a llarg de la vida, podem apendre-hi.

Dels set als onze anys, si bé no hi ha un raonament ferm, en canvi la percepció de les coses és neta, no hi ha res que l'enteli; l'observació hi és fina, la visió té una mena de puresa que caldria no perdre enterament.

Mn. Llorenç Riber

Són uns anys de privilegi, de paradís. I, sigui com sigui, en els millors moments contemplatius, en certa manera hi revenim: gairebé sempre en aquests moments sembla que tornem a veure i sentir com uns infants.

De vegades en l'obra d'escriptors i poetes veiem algun d'aquests records infantívols, i si no fossin tan difícils de transcriure amb la nitidesa deguda, encara n'hi veuríem més. En trobem en Horaci i Leopardi, en Rousseau i Lamartine, en Alcover i no cal dir en Mistral, que els dóna una bona part de les seves *Memori e raconte*.

Llorenç Riber insisteix, com Mistral, en la influència que tingué en ell aquella mena d'escola que li fou el camp i l'aire lliure. «Allò—diu—que dels anys infantils, llunyans i nàufrags ha sobrenadat, és per ventura la part millor de mi mateix. Quantes i quantes són les coses que he hagut de desapendre de les apreses a les fulles mortes! I en canvi, quantes coses dec a l'ensenyament de les fulles vives!» Així, per damunt de tot, inspiren aquest llibre les coses directament apreses en la natura i el poble.

A més, aquestes memòries ens donen, no solament anècdotes d'una infantesa, sinó les seves emocions més íntimes: favors, audàcies, serenitats inoblidables, sensacions delicioses. Tenim a la nova literatura catalana moltes pàgines interessantíssimes d'anècdotes infantils — Guimerà, Maragall, Rossinyol —, però no gaires que ens donin les primeres emocions d'una ànima, tret de *Vida d'infant* d'Ernest Martínez Ferrando.

La prosa de Mossèn Riber, sonora, lenta, rica de lèxic, tota ella metafòrica i sovint hiperbòlica, s'adapta inesperadament al tema: sembla que somrigui de descriure escenes infantils. Té un caient de tendresa a la manera d'aquella geòrgica en què Virgili canta somrient amb estil èpic els fets i lluites de les menudes abelles. Així Mossèn Riber hi és enterament sincer. No deixa cap de les seves maneres. Hi prodiga les reminiscències literàries i les cites. I no hi desentonen. A més ni reminiscències ni cites ens duen del camp als llibres; al contrari: amb elles l'artista ens retorna contínuament dels llibres al camp, com Mistral que veia en els antics el viure de les masies de Provença. «Quan molts anys més tard—diu—vaig fer-me explorador de les velles literatures i d'aquells amples poemes, que són sagrats i religiosos com les selves, en el record de les coses vistes vaig trobar la més justa interpretació i el meu millor comentari. I aquest mateix record, quan vaig carregar les meves espatlles amb la tasca desigual d'interpretar tota l'obra de Virgili, va ajudar-me molt més que els marges erudits, frondosos de glosses, per penetrar en el sentit misteriós i segellat, ignorat de vocabularis i gramàtiques.»

Sovint en aqueixes pàgines trobem imatges i frases que, suposades familiars en el lector, són una mena de cita. D'algunes no ens ens en devem adonar, i així i tot veiem que hi sovintegen: ara són una cita implícita de Maragall, aquelles «tenebres de Nadal que no són tenebres»; ara ens ve un record d'Horaci: «Aquest hortet era prou perquè en ell s'acomplís l'ideal de la vida geòrgica, que és carregar la taula tots els vespres, de llegums i fruites no comprats»; «*dapes inemtas apparet*». Sovint de Virgili: «Només la veu d'un llenvater lenta i clara, portada per les seves pròpies ones, anava a trencar-se i a morir dolçament en les altes roques taciturnes.» Veus aquí ensems el record d'una poesia de Costa i Llobera, amb aquelles «roques taciturnes», i d'aquell vers:

hinc alta sub rupe canet frondator ad auras.

I quan el pare retorna cada dissabte «amb el sarró buit... i la mà no gaire feixuga de moneda»:

non unquam gravis œre domum mihi dextra
[redibat.

Tot això, de tan sincer, no pesa, i gairebé sentim com a lleugera una prosa túrgida, carregada d'imatges i de literatura. Es que, a més, hi ha molta vida, un no sé què inconfusible de visió directa que hi domina. Aleshores tot hi pren gràcia. Vegeu com descriu aquelles flors hortelanes, amb el primer furt de flor de pèsol, on ja es barregen vers i prosa com a parts d'una mateixa música:

«Els aires responen amb llur veu de flauta fluïda:

Som l'ala dels aromes,
llenguatge som d'abril,
som música gentil;
per cimes i per comes
portam la ioia als cors
i feim ballar les flors.

»De la dansa de les flors se n'expandien mil perfums. Al so del vent ballaven cerimoniosament les flors de corretjola, que són unes a manera de faldes acampanades amb quatre ratlles de vermell. D'aquestes flors en deim «faldes de la Mare de Déu». L'alè del vent, suau i rítmic, feia córrer una argentada tremolor sobre els favars aleshores ufans de llur fullatge, d'un verd pàl·lid com aquell de les oliveres, i esparpillava les miríades de pupilles negres que animen la blanca i menuda flor. I els pesolars en flor... Oh els pesolars en flor! Ells em temptaren victoriosament i em feren allargar el braç a la cosa vedada.

»Però d'això, temps enrera, vaig fer-ne una cançó», etc.

Algunes imatges i contalles prenen una intensitat purament lírica: aquella campana que avisa a l'infantó vagarívol l'hora de l'estudi, onsevulla que es trobi, sempre darrera seu com *La campana que camina* de Goethe; i aquells oms centenaris de la placeta de Lluc; i aquella «Font coberta» del monestir «molsosa i verda» (tocada d'epítets virgilians); i aquella primera vista del mar: «la mar immensa i lliure, fugint cap a un invisible confí, bellugadissa i animada de motes blanques». A més de les imatges, la gent hi és viva, de pura vida mallorquina. Vegeu aquelles contalles de poble, contalles de por amb robatoris d'unces i homicidis misteriosos (el poble té una fantasia!); o vegeu aquella hospitalitat de les masies mallorquines. I aquesta vida es transparenta en una música de llenguatge que sembla, com el de Ruyra, un remoreig de poesia.

Encara que a Catalunya ens caldria el cultiu de l'estil acadèmic o, per dir-ho amb Ciceró, com a Mossèn Riber plauria: *hoc quoque colendum est æquabile et temperatum orationis genus*; ens és una alegria veure venir noves riqueses de prosa lírica com la d'aquest llibret, afegides a les meravelles artístiques que ja en tenem.

JOSEP MARIA CAPDEVILA

(1) Biblioteca «Les Illes d'Or», Mallorca, 1935.

Les darreres novetats
de l'edició francesa
▼
LLIBRERIA
Louis Bergé
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118
Kiosque Français
Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

El gran defecte de la República és el problema de la successió. Amb la reialesa es troba assegurada sempre. (*Neós Kosmos* (democràtic), Atenes)

"ELS CLÀSSICS CATALANS MODERNITZATS"

"Llibre d'Amic i d'Amat", de Ramon Llull

Per assolir una divulgació dels nostres escriptors clàssics entre el nostre públic amb una extensió escaients a aquells i a aquests, dintre la Col·lecció Popular Barcino ha aparegut recentment una sèrie de «clàssics catalans modernitzats» la qual pretén de presentar-los d'una manera accessible a tothom: és a dir, traduïts al català modern. Es d'esperar que d'aquesta manera el nostre públic s'acostarà insensiblement als nostres grans escriptors medievals i, en identificar-s'hi i compendre'ls, acabarà per llegir-los en llur redacció original.

* * *

Aquesta col·lecció de clàssics catalans modernitzats s'obre amb l'obra cabdal de la nostra literatura: el *Llibre d'Amic i d'Amat* de Ramon Llull. El *Llibre d'Amic i d'Amat* és l'obra més significativa, més perfecta i més universal de Ramon Llull. Fou escrit en un moment de calma de l'agitadíssima vida de Ramon Llull, o a Miramar entre els anys 1276 a 1278 o a Montpeller entre 1283 i 1284. Es inclòs dintre la gran novella allegòrica dita vulgarment *Blanquerna*, per bé que es pot suposar que l'escrivís separadament i després l'hi incorporés.

El *Llibre d'Amic i d'Amat* és una seguida de situacions i diàlegs entre l'home (l'Amic) i Déu (l'Amat), dividida en tants versicles—en prosa—com dies té l'any; car «cada vers basta a tot un dia per contemplar Déu». D'això es desprèn el caràcter del llibre: ens trobem davant una obra mística, que ultra recollir una sèrie d'experiències personals de Llull, reals o sospitades, és oferta als homes perquè, considerant-les, arribin a un grau de perfecció i de comunicació amb la Divinitat. I és aquest, precisament, un dels aspectes més personals de Ramon Llull: Ramon Llull, en totes les facetes de la seva obra mística, no tan solament tendeix al perfeccionament de la seva vida interior, sinó que té més interès, encara, a comunicar tota la força de la seva vida mística als seus semblants. En aquest aspecte, el *Llibre d'Amic i d'Amat*, cau de ple dintre l'objectiu únic i dominant del dinamisme lullià, i remarquem que és precisament això el que determina la seva personalitat, car això el diferencia dels místics espanyols de l'edat d'or, per exemple. Ara que cal considerar aquesta diferenciació no pas com un defecte sinó com un accident inevitable, fill de la seva època i, sobretot, de les olbigacions de caràcter catequístic que aquesta li imposava.

Però a propòsit d'això hem de remarcar una afirmació de Llull, ben característica i força interessant, que retreu el conegut lullista J. H. Probst: «No esperem trobar en Ramon Llull detalls minuciosos sobre les etapes de la seva ascenció vers Déu, com se'n troben tan sovint en Santa Teresa o en Ruysbroeck. A la fi de l'*Art de Contemplació*, manifesta que no pot expressar tot el que ha experimentat: *La contemplació, devoció, que Blanquerna havia, ni la art, ni la manera que havia, no és qui la us pogués dir ni significar, sinó tan solament Déu.*» Aquesta confessió, que no hi ha res que la contradigui, de primer eleva el valor d'experiència personal del *Llibre d'Amic i d'Amat*. D'aquesta manera, tota sospita d'insinceritat en els moments més personals d'aquest llibre—insinceritat que justificaria l'apostolat — desapareix per complet. Però per altra banda aquesta afirmació ens revela potser tot un drama de Ramon Llull. La lluita entre la seva concepció d'idees i la dificultat d'expressar-les—lluita que caracteritza amb poques excepcions el pensament català fins i tot, i sobretot, en els nostres dies—. Però el que no es pot negar, és la consciència, el convenciment de Ramon Llull de l'excel·lència del seu pensament:

sarraïns seran batejat,
tartres, jueus e mant orat
per lo saber que Déus m'ha dat,

i que el duu a fer aquella magnífica afirmació, de forma horaciana: «Ni ferre ni acer no és pus forts de mi». Però entengui's bé que tot aquest saber i tota aquesta fortalesa deriva únicament de Déu, el qual l'ha dipositada en Ramon Llull perquè aquest la faci conèixer als homes. Així ho diu ben clar al verset 142 del *Llibre d'Amic i d'Amat*: «L'Amic era missatger als prínceps cristians i als infidels, per son Amat, per tal que els mostrés l'*Art* i els començaments de conèixer i amar l'Amat.»

MARTÍ DE RIQUER

CAMISERIA FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Poemes de Josep Carner
(Tiratge limitat a 300 exemplars)
Vol. I 12 ptes.
AUQUES I VENTALLS
Vol. II 12 ptes.
LA PRIMAVERA AL POBLET
SUBSCRIPCIONS A LA
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

CARTES DE NAVEGAR

Problema i poesia dels negres

Solament a Amèrica deixen els negres d'ésser un tema decoratiu. Enllà de l'Atlàntic esdevenen ràpidament material de tragèdia, carn de fadiga i de suor. Adhuc els mateixos negres americans canvien d'aspecte quan—cavalcant el jazz—compareixen dins la vida europea. Són, també, bagatella decorativa; com el negret que fa de *groom* a l'hotel parisenc; com el negre magnífic que vaig veure un dia prenent el sol—ja fa molts anys—a la pista de Zeluan a Dar-Quebdani, o bé com aquell de les arracades d'or, fi com una tanagra, bellíssim, que ens servia cafè a l'Hotel Nacional d'El Caire. Negres submergits dins una vida contemplativa, la tragèdia dels quals comença quan es posen en contacte amb la màquina del blanc—metàl·lica, dura, inflexible.

A Amèrica el negre—en massa—dóna terbolesa a l'aire—i l'entendreix de la seva suor. S'agita i es plany. Burxa desesperadament, cercant el pas de sortida, i es fa revolucionari. Però s'ajup de seguida, i plora i canta la seva cançó.

A l'Amèrica Hispànica el negre és, encara, un germà dissortat. A l'Amèrica saxona, el negre és, plenament, l'inferior, el vençut. Travessant les Antilles, poden marcar-se llurs alternatives de puixança i desfeta. A Panamà comença la distinció brutal: taquilles per a blancs—«*gold*»—; taquilles per a negres—«*silver*». Els blancs, or; els negres, plata. Als lavatoris, als vagons de ferrocarril, a la vida social, el negre és assenyalat, diferenciat, vençut. El negre benestant de Nova York és reclòs a Harlem, on el *base ball* l'estigma d'americanisme, però no li dóna cap situació. Els veiem sortir de l'escola negra, amb les petites gorres molt horitzontals, rient amb llurs dents blanques, com si Harlem ho fos tot; Harlem, el petit paradís negre dels gratacels.

Es per això que el negre és avui un ferment poderós en la màquina pública. Cada vegada més cal comptar-hi. Fins i tot als països on la diferenciació de races no tenia aire de problema, com a Cuba, hi ha ja una certa agitació cada vegada més notòria.

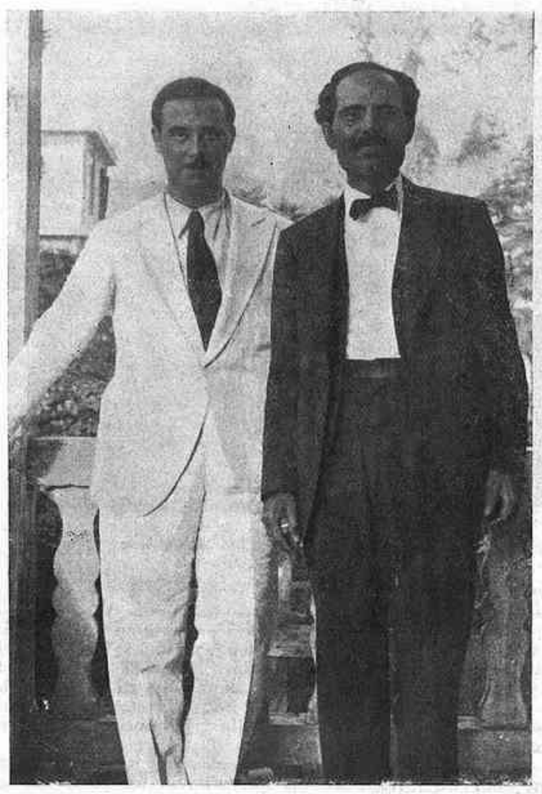

L'autor amb Pedro Albizu a Rio Piedras (Puerto Rico)

El negre figura en l'avantguarda de l'esquerrisme social extrem. Com a Nordamèrica.

De vegades, com a Puerto Rico, aquest moviment de revolta s'ajunta a la bandera nacionalista. Un dels homes més impressionants que jo he conegut a Amèrica és el líder del nacionalisme radical portorriqueny, Pedro Albizu. Pedro Albizu té una enèrgica fesomia mulata. Em parla amb una vehemència magnífica; és un gran agitador que fa prosèlits — com un evangelista — entre la gent més humil, entre la gent de color.

Pedro Albizu sosté la seva bandera anti-ianqui en nom de la tradició hispànica — vivíssima encara en tota l'illa. Pedro Albizu treballa amb una sagrada fúria i se sent responsable — en cas d'una fallida— de tot un moviment racial, antisaxó, que l'empeny a una lluita titànica i terrible. Pedro Albizu és el signe simbòlic de les races perseguides, socialment i políticament; i té en els seus ulls una flama apostòlica impressionant.

* * *

Al mateix Puerto Rico, un altre home de colnr, Luis Palés Matos, s'encarrega de trametre les vibracions dels seus germans. Líricament. S'ha parlat molt d'art negre, música negra, dansa negra. Es menys coneguda la poesia del negre, que compta avui amb una gran força expansiva i amb una autèntica tradició literària de qualitat. El seu llibre inèdit de poemes negres, expandit fragmentàriament, li dóna la primacia de la lírica negra, si ens decantem a subvalorar els precedents d'Herrera i de Silva Valdés.

Però és sobretot a Cuba on, al marge d'un moviment intel·lectual de gran envergadura al servei del criollisme en la política, l'art i la literatura, pilotat pel cubàcatalà Joan Marinello, es troba un nucli de poetes afrolírics, dels quals es destaquen sobretot Nicolás Guillén i Emilio Baliagas. De Nicolás Guillén hem comentat ací, breument, el llibre *Sóngoro Cosongo*; d'Emilio Baliagas, volem comentar el seu *Cuaderno de poesía negra*. Baliagas, com tots els poetes del grup, vacil·la entre l'expressió dels temes negres aprofitant la tècnica de la tradició lírica europea, o la pura i simple fixació dels modismes negres en forma popular poèticament revaloritzada. D'Emilio Baliagas és la famosa elegia de *María Belén Chacón*, que basta per a acreditar tota una posició poètica.

GUILLEM DIAZ-PLAJA

La polèmica entre Anglaterra i Itàlia

Ja fa temps que l'amistat entre Anglaterra i Itàlia ha decaigut extraordinàriament. A la revista liberal anglesa The Economist *trobem una carta oberta espiritual que hem cregut interessant traduir:*

Al director de *The Economist*.

Estimat economista:

No deveu estar assabentats que esteu morint, però el Cap del Govern italià ha decretat la vostra mort. Ha enterrat el govern representatiu, el liberalisme econòmic, el capitalisme i ara ha proclamat la mort de l'*Homo economicus*.

Quan vol assabentar els seus feliços súbdits de la seva opinió personal, Mussolini escriu articles curts, que apareixen en cursiva, simultàniament, en tots els periòdics italians. Heus-en ací un, *Or i llum* (*Il Popolo d'Italia*, 18 d'octubre de 1934). Després d'haver explicat els terribles efectes, sobre l'economia anglesa, de la devaluació de la lliura, conclou:

«Això és equivalent a dir que a Anglaterra és molt més fàcil arribar a la veritat a través del costós camí de l'experiència pràctica que pel fàcil mètode de la previsió. Això és una prova de la justícia suprema de la Divina Providència que ha donat or a alguns i a d'altres la Gran Llum de la intuïció.»

Ja ho veieu, si Anglaterra no pot seguir el camí que li indica la Llum superior de Roma, aviat morirà. De fet, quan es té massa llum, no es necessita or; i aquesta deu ésser la raó per la qual la reserva or del Banc d'Itàlia disminueix a no-res, caient d'uns 12,000 milions de lires en 1927-28 al nivell actual de menys de 6,000 milions.

I com que el Cap del Govern italià no necessita economistes per estudiar dades i xifres, ha decretat la mort de l'*Homo economicus* en el següent article:

«HOMO ECONOMICUS (31 de maig de 1935). — L'*Homo economicus* s'està morint. Era la representació d'aquell estat d'esperit en què es basava el liberalisme econòmic dels últims cinquanta anys. Ha degut el seu cop de gràcia a l'Estat Corporatiu feixista.»

Tot això és perfectament lògic. Quan un govern va fent sense or i àdhuc embrancant-se en una guerra en terra forastera a algunes mil milles de distància del propi país, tot en nom de la famosa intuïció de la Gran Llum, pot ésser capaç de passar-se de l'economia. Fou una ciència que va crear el liberalisme del segle XIX; i com que el liberalisme econòmic del segle passat és mort, l'economia també és morta. Només hi ha la Gran Llum irradiant de Roma, que mostra el camí a la humanitat. Mentrestant el recent emprèstit de 2,000 milions de lires que ha estat llançat per cobrir el dèficit crònic del pressupost ha estat un fracàs.

Al mateix temps, el cost de la vida ha pujat un 12 per cent sense augment corresponent de pagues o rendes. La lira ha estat vigorosament defensada en tots els mercats del món. Però la defensa, i la promesa de la Gran Llum que la lira no cauria mai, no ha pogut impedir que hagi estat venuda en el mercat oficial a un 8 per cent de descompte i en el mercat exterior sense gairebé descompte.

També és interessant el nou sistema de canvi i contingents. Les mercaderies costen molt més, però les exportacions són pagades al vell tipus de canvi, i no hi ha compensació. Així la Gran Llum romana mostra a la humanitat com s'aconsegueix el pitjor d'ambdós mons.

El nou Estat Corporatiu encara es troba en estat embrionari, malgrat d'haver-se'n parlat deu anys. Fins ara solament s'ha aconseguit establir una nova i costosa burocràcia, en la qual els guàrdies de corps de la Gran Llum proven de trobar profitoses sinecures i en el qual els industrials que poden despendre les quantitats necessàries poden obtenir gairebé tot el que necessiten; i posar en pràctica les pràctiques pitjors dels monopolis a expenses del petit company que és esclafat en l'operació. Alguns dels caps novament nomenats per a les anomenades Corporacions no saben, tres mesos després del nomenament, si representen els obrers o els industrials.

Potser no ho enteneu això, però és que no posseïu la intuïció de la Gran Llum.

Encara que sou morts, us trameto les meves fèrvides felicitacions.

Giovanni Senzaterra

Itàlia, juliol de 1935.

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

El catàleg de la Col·lecció Macaya

El col·leccionisme barceloní conté una sèrie enorme de sorpreses per als que tenen sobre ell una idea que no correspon exactament a la seva real importància.

Com en tantes coses d'ordre espiritual, la gent està mancada dels ressorts necessaris per a penetrar en una íntima coneixença amb el gran nombre de col·leccions particulars, exponents d'un ordre superior de coses, que el dia de demà, en sortir a la llum, testimoniaran l'aprofitament del temps, d'esquena al baladrerisme i de cara a fer quelcom bé el prestigi artístic del nostre país.

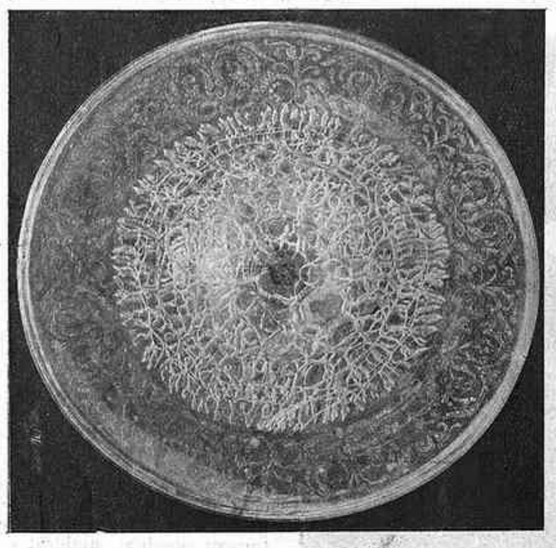

Vidre català gravat a diamant. Vers 1600. (Col. Macaya)

De tant en tant, sona algun nom fins aleshores submergit en una inconcreta nebulosa, en la qual es barrejaven dades i notícies de totes classes i proporcions.

El col·leccionisme barceloní, amb les coses que de lluny o de la vora li són inherents, reporta a la nostra vida espiritual uns èxits que ja voldríem per a tots els altres aspectes de la vida nacional. Naturalment, són uns èxits aconseguits amb sordina, que no transcendeixen al gros públic, perquè generalment no s'hi interessa gens.

Qui tingués mitjans per a remoure la consciència popular i la paciència d'establir un historial i una estadística de les col·leccions particulars barcelonines (em refereixo sobretot a les d'objectes que no són precisament pintura), passaria com un perfecte Colom davant una multitud que ignora absolutament el que ha fet un amateurisme intel·ligent en el curs d'una trentena d'anys ençà.

Serveixi com a exemple d'aquelles sorpreses de què parlava la col·lecció de vidres del senyor Alfons Macaya. No li vull atribuir el qualificatiu d'ignorada ni de semiignorada. Crec que l'aplec de vidres del senyor Macaya és ja una col·lecció que ha arribat a oïdes de gairebé tothom i que ha estat contemplada per molts afortunats assabentats de les interioritats del col·leccionisme català.

Així que si avui m'hi refereixo no ho faig pas com a descobridor, sinó com a divulgador, si se'm permet, i particularment com a assenyalador de la magnífica publicació que amb el títol abstracte de *Vidre* ha dut a la realitat l'esmentat col·leccionista servint-se d'un alt valor d'erudició de l'arqueologia, fa poc traspassat, Pedro Miguel de Artiñano, i d'un altre de jove, Josep Gudiol, que no ha abastat en l'especialitat referida la popularitat que es mereix per diverses causes, una de les quals és una modèstia que li fa defugir una darrera l'altra les ocasions del que ell en diu el fàcil lluïment.

Vidre no deixa d'ésser un document important per la significació en què incorren els seus dos redactors. Artiñano, autor del memorable article *Vidrio* de l'*Enciclopedia Espasa*, moria el 31 de gener de 1934, tot just iniciada la tasca del llibre que havia de compartir amb Gudiol, que tenia al seu càrrec l'anàlisi de la història del vidre a Catalunya.

Desaparició d'un i eclosió de l'altre. Gudiol, amb un material escrit per l'illustre traspassat, consistent en no més de catorze pàgines, es féu càrrec de la prossecució de l'obra, la qual acabà el juny de l'any passat.

Aquesta consta de dues parts, el catàleg i el resum de la història de la matèria.

El primer apartat que assenyalem (segon en el llibre) dóna notícia de les 304 peces de la col·lecció, que un desig gens desproporcionat d'estar amb la veritat em fa anomenar d'eclèctiques.

L'al·ludida col·lecció s'inicia i fineix seguint un ordre perfecte de tots els graus per què ha passat el vidre. Conté des dels braçalets egipcis del VI a. J. C. fins a les darreres peces de les històriques manufactures italianes. Hi estan, a més, molt ben representades les labors efectuades a la península.

L'enumeració, per resumida que fos, de la col·lecció Macaya s'aproximaria al volum. He volgut referir només uns espècimens que tenen l'encís de l'edat i uns que posseeixen la pàtina adorable d'una tradició llatina.

Vidre català del segle XVI (Col·lecció Macaya)

Crec que això és suficient perquè els no assabentats de la col·lecció tinguin una certa preparació que els minvi la intensitat de l'exclamació al moment de trobar-se encarats amb aquest tresor artístic recollit amb una singular intel·ligència.

Les meravelles aplegades pel senyor Macaya reclamen més que l'article que hom pugui escriure, la coneixença directa, i no admet segurament una referència que sempre en els mitjans d'un diari seran incomplets i sumament parcials.

L'esmentat volum té però un factor de més possibilitats de crítica. Es el resum històric que l'encapçala, que, com deia, fou redactat en una petita part per Artiñano i en la immensa resta per Josep Gudiol. Es un resum amb el qual s'ha d'estar conforme des de tots els punts de vista. La claredat i concisió i la manera directa de vertir notícies prenen un aire inèdit respecte a tots els antecedents literàrio-arqueològics. Gudiol, que té la virtut de la convicció a ultrança, té també una manera de dir les coses arqueològiques exempta de la proverbial proximitat a la letàrgia que tan sovint es constata en obres de l'espècie.

El coixí d'erudició no li fa nosa per a parlar amb aquella naturalitat que no és pas corrent en matèries erudites i que el lector sap agrair.

Tot plegat, el conjunt del que he recensionat, la col·lecció Macaya, el record d'Artiñano, la positivitat del valor de Gudiol l'esplendidesa de la publicació, han fet possible una nova obra mestra bibliogràfica catalana, tot guanyant una posició de cultura per al país, el qual, en massa, hauria d'expressar el seu agraïment al col·leccionista i als autors del sumptuós catàleg.

ENRIC F. GUAL

La tria de l'assumpte

M'han demanat sovint la meva opinió sobre la tria de l'assumpte en la pintura i la importància d'aquest.

Deixeu-me dir que l'assumpte no existeix: la pintura és l'expressió d'una època. Exalta els esdeveniments o les idees d'aquesta època. En els primers temps del cristianisme, exaltava la religió; en temps de l'Imperi, exaltava Napoleó...

Però, així que es torna al quadre de cavallet ja no hi ha assumpte. Els holandesos triaven un assumpte? Pintaven sencillament llur vida quotidiana: una escena de *kermesse*, el burgmestre de llur ciutat; la *Ronda de Nit* no és una sèrie de retrats? Franz Hals ha fet mai altra cosa? No penso pas que els pintors actuals tornin al tema.

Kisling i la seva cèlebre model Kiki

Ja tenen prou feina a reeixir una figura, a pintar un «tros».

Amb tot, hi ha a hores d'ara un país on l'assumpte existeix, i és la U.R.S.S. L'Estat necessita que les arts exaltin el règim i hom encarrega per als sindicats d'obrers uns quadros que exalten el treball de la terra i la noble missió de l'obrer.

Però mirem a França, endarrera: Chardin, un dels més grans, i Cézanne, el més gran, pintaven el que s'ha convingut anomenar assumptes?

Sens dubte hi ha per a cada pintor un assumpte personal, un tema de predilecció al qual torna instintivament: la dona per a Renoir, per exemple, és el tema constant, l'assumpte que suscita sense cessar la seva inspiració.

I el pot de tabac, la pipa i la guitarra que afeccionaven els cubistes de l'època heroica, no eren també una mena d'assumpte predilecte dels deixebles de Picasso?

La nostra època actual, tota d'evolució, i per això mateix interessant — almenys per al meu gust personal —, ofereix una extrema confusió: confusió en les idees, en l'esperit social, en els valors artístics.

Ens trobem en ple període de transició. Un esperit sensible s'adona, a cada instant, que l'ordre canvia i que aquest canvi s'operarà molt de pressa. Però en matèria d'art l'evolució és més lenta.

La guerra no ha suscitat res de gran des del punt de vista de la pintura. A Itàlia, actualment, una mena de «patriotisme futurista» exalta la mecànica, l'aviació, les noves formes aerodinàmiques. Però la mecànica, pel moment, és antipictòrica. Potser més tard suscitarà grans obres. Ens trobem, nosaltres artistes, davant aqueixes noves potències, com els nostres pares en néixer l'automòbil: desconcertats, i sense traça encara. No tenim els «reflexos». Comprenem i sentim. Encara no podem traduir.

El destí dels grans genis és *precedir*. Picasso, Braque, han estat d'aquests.

I, a propòsit d'aquests darrers, vinc a respondre al categòric i sorprenent judici emès per Vlaminck (1):

«El cubisme és la negació de la pintura.»

Trobo que Vlaminck està bastant mal situat per a fer un judici tan definitiu.

No ha fet mai res més, em sembla, que un cel negre, tres cases de raval i tres arbres... repetits eternament.

Picasso o Braque em donen una sensació pictòrica. No sé si tenen raó o no en tenen; no ho sabria decidir.

Jo que, per la meva banda, sóc un partidari, un fervent del color, que sóc també un partidari del sentiment, de la vida interior, del pensament pictòric, que m'agrada la bella matèria càlida i vivent, els velluts sumptuosos... aquest amuntegament de tons, de ratlles i de superfícies que és un quadro de Picasso o de Braque, em dóna, no obstant, una impressió pictòrica.

Picasso ha tingut imitadors: massa de mediocres l'han seguit i copiat.

En 1900, entre cent impressionistes, tot just si n'hi havia dos o tres que valien.

Hi ha persones poc assabentades, i de feble cultura artística, per a les quals l'aspecte general de dos quadros de la mateixa escola és gairebé el mateix, i per a ells Sisley val tant com un altre impressionista.

Ara, que no em preguntin pas a qui pertany l'esdevenidor, si serà el cubisme de l'escola de París, o de qualsevulla altra escola, el que es guanyarà el favor futur. Només crec en una més gran florida de totes les arts en general, i de la pintura en particular; encara que des de fa cent anys, França conegui ja una meravellosa florida i estigui submergida, acarcanyada, de belles obres. Es troba, pel que fa a totes les manifestacions de l'art, com un *gourmet* que hagi degustat massa llebres *à la royale*; per excellents, per finament preparats que siguin els plats, el *gourmet* acaba per no trobar-los bons. No fa gaire temps encara, de pintors se n'arreplegaven a cabassos. Es feia una exposició a Londres, a Berlín, a Nova York, i hi anaven les obres de tres o quatre francesos presos a l'atzar, i aquests tres o quatre eren els millors de tota l'exposició.

Es tant més difícil de prejutgar l'esdevenidor en matèria d'art, que no es pot saber quines influències vingudes de quines fonts, de quines troballes, de quins atzars, poden provocar una evolució.

En art no hi ha res immediat. Tot corrent nou, tota força, tota idea nova, no surt a llum sinó de mica en mica.

La magnífica exposició d'art italià, recentment celebrada, tindrà una influència que podrà revelar-se de diverses maneres. També en tindrà la de «pintors de la realitat». No eren coneguts i per a molts han estat una grandíssima revelació.

Sens dubte, en aquest moment la crisi trava els joves talents que voldrien revelar-se, com trava totes les branques de l'activitat, artístiques, industrials o comercials. Els pintors havien estat contemplats aquests penúltims anys. I ara estan abocats a morir de gana. Hauran de tornar, doncs, de bon grat o de mal grat, a llur destí.

Fet i fet, la pintura ha estat sempre una especulació. En el Renaixement, els *amateurs* avisats compraven Rafael. Aquests darrers anys l'especulació ha estat massa vasta, ha comprès massa gent. Tothom ha especulat. I tanmateix cal entendre-hi... El que donarà el futur en matèria de pintura, ho repeteixo, no es pot preveure.

Els joves no *cerquen* mai res. Treballen, i prou. No tenen aquella voluntat, aquella finalitat de trobar alguna cosa de nou. Es un treball involuntari, instintiu de llur subconscient.

Tal com Picasso vingué un dia portant alguna cosa de nou, a la qual els entusiastes han donat el nom de picassisme, un dia vindrà un jove que, espontàniament, haurà creat alguna cosa de nou. Aleshores tot seguit donaran un nom a aquesta nova concepció de la pintura.

Cosa que no priva que hi hagi pintors en desfici de publicitat que abans de trobar la «cosa» — la bella forma d'art nova —, busquin el nom...

Per la meva banda, si em preguntessin quina mena de pintura agrada actualment, és capaç de suscitar un viu interès, diria que és el retrat.

Els meus contemporanis, sobretot les nostres contemporànies, tenen un gust vivíssim per llur pròpia imatge. El retrat és la traducció idealitzada de l'amor que tota dona té secretament per a ella mateixa. Narcissisme femení, camí d'esdevenidor per a la pintura, àl mateix temps que retorn al passat i a les tradicions de les grans èpoques clàssiques.

KISLING

(Copyright Opera Mundi)

(1) Vegi's MIRADOR, n.º 337.

PROTECCIONISME

—Res de carn estrangera. Hem de sostenir la indústria nacional!

(Everybody's Weekly, Londres)

—Gràcies. A la butxaca dreta trobareu unes quantes peces soltes.

(London Opinion)

1900

—Es una qualsevol. La veïna del tercer conta que l'altre vespre li va ensenyar els turmells!

(Marianne, París)

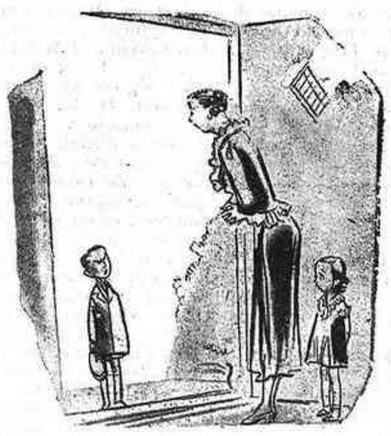

—Perdoni, senyora, però és un assumpte estrictament personal entre la seva filla i jo...

(The New Yorker)

LA MODA A L'AFRICA

—Quina coqueta! Pren banys d'ombra per a esblanquir-se.

(1935, París)

CAMISER FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 i 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

LLORENS
RAMBLA DE LES FLORS-30

(c) Ministerio de Cultura 2006

MUSICA I RADIO

BIBLIOGRAFIA MUSICAL BASCA

«Los esclavos felices»

Al món hi ha molts esclaus que gemeguen sota els assots d'un dels més terribles enemics del gènere humà: la tisi. Entre aquests esclaus hi ha, tanmateix, alguns «feliços». Són aquests als quals la malaltia manté el cos en un estat permanent de febre i simultàniament intensifica l'elasticitat de l'enginy i n'augmenta l'eficàcia. Aquesta compensació no s'atorga sinó amb la condició d'una mort prematura. El poeta Novalis, figura representativa del romanticisme alemany, mor al dinou anys; la pintora russo-francesa Maria Barschkirzew, la «Moussia», deixa d'existir als vint-i-quatre anys. Tots dos viuen en la memòria dels seus admiradors, il·luminats per una halo de joventut eterna. Juan Crisóstomo de Arriaga, compositor basc, la vida i les obres del qual Juan de Eresalde descriu en un llibre profusament il·lustrat i compost amb un «dolç escalf amorós», ha tingut la mateixa sort. Eresalde recull atentament fins els més petits detalls que troba en les seves investigacions profundes. L'autor de la dissertació trascendental *Ressorgiment de les obres d'Arriaga* té una vocació especial per a aquestes tasques d'investigació.

Juan Crisóstomo de Arriaga va néixer a Bilbao l'any 1806, mig segle més tard, dia per dia, del naixement de Mozart, és a dir, el 27 de gener. Pertanyia a una família noble i antiga que ha donat figures a les lletres, a les arts, a les ciències, a la política, a la religió i a la milícia. El seu pare, que era considerat un remarcable melòfil, va ésser el seu primer professor. Era un infant encara quan va fer diversos assaigs de composició. Als tretze anys, sense haver estudiat encara seriosament els principis fonamentals de l'harmonia, va escriure l'òpera *Los esclavos felices,* de la qual Fétis, l'insigne contrapuntista que havia d'ésser més tard professor d'Arriaga, ha dit: «Es una òpera espanyola en la qual es descobreixen idees encisadores i completament originals.»

Els antecedents i la descripció d'aquesta òpera formen la part central del llibre d'Eresalde, que per aquesta raó es encapçalat amb el mateix títol de l'òpera. L'autor del llibret va ésser Luciano Francisco Comella (1751-1813) considerat com a un dels poetes dramàtics més populars de la seva època, la vida del qual, rica en incidents, ocupa un capítol molt interessant del llibre d'Eresalde. El seu tema, la generositat del príncep musulmà amb els cristians, és un dels temes més usats en les òperes de l'època. Ho és de la manera més brillant en *El Rapte del Serrall,* de Mozart. La primera música de *Los esclavos felices* la va compondre Blas de Laserna (1751-1816), professor de cant molt estimat i compositor famós d'òperes i sarsueles. L'estrena de l'òpera va fer-se a Madrid l'any 1793, i va plaure al públic. Sembla que la música s'ha perdut. L'any 1819 Arriaga va escriure una nova música. En fer-ho va dividir l'òpera en dos actes, en lloc de l'acte únic que tenia el llibre. Com que no ha estat trobada la partitura original, Eresalde ha utilitzat els papers, tot i que són bastant incomplets, excepte el de l'Obertura que es conserva complet. Dels catorze números (sense comptar l'Obertura) ha aconseguit reconstruir la partitura de l'òpera.

L'òpera d'Arriaga va ésser estrenada l'any 1820 a Bilbao, on va ésser rebuda amb entusiastes aplaudiments. Es possible que l'òpera fos representada també al Teatre Italià, de París, però d'això no n'existeixen notícies concretes. Al llibre d'Eresalde trobem una descripció extensa de la música i de l'argument de l'òpera, àdhuc una reducció en piano de l'Obertura. A més, l'autor ens presenta un fragment del segon dels *Tres quartets,* obra màxima d'Arriaga, també en reducció de piano i l'ària de soprano *Medea,* composta segons el poema francès de J. B. Hoffmann. Hi ha també dos autògrafs del jove compositor.

La major part de les obres d'Arriaga que contenen, a més de les esmentades, diverses escenes líric-dramàtiques, obertures, una simfonia a gran orquestra, algunes obres religioses i moltes romances i cantades franceses, varen ésser compostes a París.

L'any 1832 Arriaga va ingressar al Conservatori de Música d'aquesta ciutat, on va tenir per professors, de violí, Baillot, i d'harmonia i contrapunt, Fétis. Heus ací el judici entusiasta d'aquest sobre Arriaga: «Aquest jove reuneix una imaginació de les més brillants amb un coneixement del contrapunt que faria honor al músic més experimentat.» En parlar dels *Tres quartets,* diu: «S'hi troba la inspiració d'un músic nat per a revolucionar el seu art.» L'any 1824 Arriaga va ésser nomenat repetidor de la classe d'harmonia i de contrapunt. Va morir el gener de 1826 i va ésser enterrat a la fossa comuna del cementiri de Montmartre. Es va unir així a Mozart en el misteri de la sepultura ignorada.

Tot el món musical va plorar la seva mort, però no va trigar gaire a ésser oblidat completament. El seu «descobriment» — que no és pas anterior a 1884 — es deu a un violinista bilbaí excel·lent, Lope Alaña, el qual l'any 1905 va iniciar gestions perquè s'aixequés un monument al malaguanyat compositor. Aquest monument, aixecat

Autoretrat i firma autògrafa de Juan Crisóstomo de Arriaga

l'any 1933 al centre del parc de Bilbao, és obra de l'escultor bilbaí Francisco Durrio i simbolitza la queixa de la Musa de l'Art per la desaparició prematura del Geni. Un altre monument — *aere perennius* — serà plasmat amb l'edició de l'Obertura i de les dues seleccions de *Los esclavos felices* que projecta la «Unión Musical Española», de Madrid.

Com a introducció al volum hem trobat un pròleg brillant, que ens ha plagut molt, de l'il·lustre musicòleg José Subirá, que revela l'afecte amb què el seu autor ha llegit l'obra de Juan de Eresalde, obra consagrada a aquell músic «el record del qual només porta al pensament idees serenes, enlairades, plenes de dolçor i d'encisos».

OTTO MAYER

L'entreteniment del disc durant les vacances

Vetací les vacances. Naturalment, els bagatges comprenen l'inevitable fonògraf i els discos. Molts més discos a la tornada que no pas a l'anada, perquè durant l'estiueig us deixeu temptar i compreu algunes novetats o alguns bells enregistraments que no havíeu tingut ocasió d'aquirir abans.

Però quan es fa el balanç, a la tornada, sovint és amb l'ai al cor! Quantes ratllades, quantes esquerdes, quants discos que cal separar! Són, naturalment, els que us estimàveu més; per això us els havíeu emportat.

Amb una mica de cura hauríeu evitat un semblant desastre, i vetací com.

Primerament, és important de protegir els discos individualment. Per a això cal llençar sempre el sobre habitual. Es massa fràgil i no aguanta ni les negligències ni el maneig de les vacances. Es troben en comerç sobres més rígids i més sòlids. Compreu-ne. Si no en trobeu, feu-vos-els vosaltres mateixos amb paper japó o similijapó ben gruixut (15-20/100 de mil·límetre).

Després, no deixeu mai els discos fora d'aquest sobre, sota cap pretext; traieu-los-en en el moment de tocar-los, i torneu-los-hi en acabat. D'aquesta manera protegireu el disc contra el seu primer enemic, el maneig, la frotació, els cops, si no són massa violents.

El segon enemic dels discos és la pols. Quan fa bon temps, la calor va sempre acompanyada de pols, sobretot si hi ha una miqueta de vent. Al mar, el disc té un enemic encara més terrible: la sorra, aquesta bella sorra de platja, tan fina.

Com defensar-se'n? En el moment de tocar un disc, abans de posar-lo sobre el plat, raspalleu-lo amb un raspall ben tou. Res de raspall de peluix o de vellut, sobretot al mar, perquè el disc quedarà ratllat per l'acció combinada del vellut i de la sorra. Un cop tocat el disc, raspalleu-lo altra vegada i fiqueu-lo dintre el sobre.

Si sou a l'aire lliure, raspalleu-lo durant l'audició i tot.

No oblideu de canviar d'agulla per a cada cara del disc.

Deseu els vostres discos plans, els uns sobre els altres, en piles ben regulars, i sobre una superfície ben plana. Ordeneu-los per diàmetres, no intercaleu discos de trenta centímetres amb discos de vint-i-cinc centímetres. No els deixeu al sol o en un lloc on puguin estar exposats, un moment o altre del dia, a l'acció dels raigs solars. La pasta dels discos s'estova per la calor, recordeu-vos-en.

Per a transportar els vostres discos, utilitzeu sempre aquelles petites maletes de fibra que ara es troben a tan bon preu. Tingueu-ne tantes com us en calguin per a encabir-hi tota la vostra col·lecció. No transporteu els vostres discos d'una altra manera, perquè seria exposar-los a trencar-los, o, almenys, a ratllar-los o deformar-los.

(De *Radio Magazine*)

Crònica de l'actualitat

"La dona silenciosa" de Strauss

L'estrena de la darrera òpera de Richard Strauss no tenia res d'aquest caràcter sensacional que durant tants anys han tingut les primeres audicions de les noves produccions del mestre.

Un silenci molest acompanyava aquesta vuitena — potser la darrera? — estrena de Strauss a Dresde, perquè el text — horror! — és d'un poeta de raça suspecta: de Stefan Zweig.

Ha calgut la intervenció de les autoritats més altes per a vèncer l'oposició que la joventut radical feia a aquesta «vergonya nacional».

La Dona Silenciosa sembla que és una obra encisadora, escrita amb tot el refinament de l'estil reeixit d'un mestre de la instrumentació, el qual, tanmateix, no afegeix cap novetat estilística a la llarga sèrie de les seves obres conegudes. El llibre és fet sobre un motiu bufonesc de Ben Jonson, contemporani de Shakespeare, ple de plasticitat pantomímica i d'esperit burlesc. Com en les seves obres precedents, Strauss no surt de la seva ideologia coneguda, que es complau en les comèdies de metamorfosi i de psicologismes convulsius. Els seus límits es troben en un virtuosisme fenomenal dels *colorits,* que rarament mereix la qualificació de «genial».

L'estrena a l'Opera de Dresde va reunir els millors noms de cantants d'aquest teatre de fama mundial. Però poc després es reproduïren els atacs contra Strauss, i quinze dies més tard aquest va ésser obligat a dimitir del lloc més alt a què pot aspirar un músic a l'Alemanya nova: de la presidència de la Corporació Oficial de Músics del Reich.

Senyes especials: Músic

Hom reconeix el músic a cop d'ull. Passeu per qualsevol cafè freqüentat per artistes i distingireu fàcilment les fesomies dels músics de les dels escultors, pintors, poetes, etc.

Aquesta marca característica de la professió ha facilitat considerablement les recerques de la policia de Berna, la qual perseguia dos bandits que havien assaltat una estafeta de correus, d'on s'havien endut la quantitat respectable de vint mil francs.

La policia sabia que els culpables eren dos. I va lliurar a la premsa un comunicat en el qual era descrit el tipus físic dels dos culpables. El comunicat deia que «tenien el tipus meridional i que semblaven músics».

La *Gazette Musicale Suisse* es congratula que en aquests temps difícils dos músics hagin pogut guanyar una quantitat tan important i d'una manera prou fàcil.

Si es passa revista a les fesomies dels membres de l'*Association des Musiciens Suisses* hom troba una munió de senyors que tenen el tipus meridional, però un es resisteix a creure'ls familiaritzats amb els aparells d'acetilèn i altres «instruments» complicats que varen ésser trobats al lloc del robatori.

Un diria que es tracta menys de música que d'altres «virtuositats» tècniques.

Els músics suïssos no se senten, per tant, al·ludits per la insinuació de la policia de Berna.

El Saló de la T.S.F. de Berlín

El XII Saló de T. S. F. de Berlín s'obrirà del 16 al 25 d'agost a Charlottenburg. Ocuparà vuit halls, amb una superfície total de 60,000 metres quadrats. Els organitzadors esperen que aquest Saló refermarà encara l'èxit del receptor popular (*Volksempfänger*) creat en 1933 perquè tots els alemanys poguessin sentir la veu de llurs dirigents i formar-se un esperit nazi.

El hall 2 contindrà una estació de ràdio en plena activitat. Els visitants podran posar-la en marxa, radiodifondre, etc.

El hall 3 serà destinat a la televisió. Els halls del 4 al 8 tindran caràcter industrial i informatiu de la xarxa d'estacions alemanyes.

El hall 1 és reservat a un vast programa d'emissions, en forma de revista, amb el concurs dels millors artistes. Com és natural, la festa no seria completa si els empleats de la ràdio no fessin una manifestació de fidelitat al règim nacional-socialista.

CURTA PERO BRILLANT

La carrera de Mdivani

Acompanyat d'una senyora bella i elegant, el príncep Mdivani ha trobat una mort terrible en un accident d'automòbil, passat Torroella de Montgrí. Diuen les informacions que, en el moment de fer la volta de campana, el cotxe anava a la prodigiosa velocitat de 130 quilòmetres per hora. La carretera de La Bisbal a Figueres—ni gaires carreteres—no permet audàcies semblants. Però el príncep Mdivani és un home de llegenda i probablement—si és veritat la sentència heràclita que el caràcter de l'home és el seu destí—la mort d'Alexis Mdivani en un accident automobilístic, acompanyat d'una senyora bella i elegant, amb tot vestit un *short* i a la velocitat de 130 quilòmetres, és en definitiva el destí tràgic d'aquest caràcter extravagant.

Alexis Mdivani era un dels sis fills del mariscal Mdivani, arribats a París, després de la revolució russa, de la manera que poprenent un te—que prepara ell mateix—, aquell rus que ha viscut una mica pertot arreu, que parla una infinitat d'idiomes, que té l'aire, alhora, d'un militar retirat i d'un *gentleman* anglès, comença a contar-nos la història i la llegenda de la família Mdivani.

Amb un vel de melangia el nostre interlocutor evoca la figura—nobilíssima, diu ell—de Zacharias Astanovitx Mdivani, mort a París l'any 1933. Mdivani fou el cap de l'Estat major de l'exèrcit del Caucas. Després fou comandant de divisió de l'exèrcit rus i ajuda de cambra del tsar.

—Tots els que tinguérem la sort de conèixer-lo—ens diu el nostre amic—apreciàvem en Mdivani les altes qualitats d'un gran senyor, d'un gran caràcter i una gran rectitud. Els Mdivani són una de les famílies més antigues de Geòrgia. No tenen, però, cap títol. No són prínceps ni res que s'hi assembli. Això, tanmateix, no té res d'estrany, perquè tampoc no tenien cap títol els Romanov.

«He conegut — de la família — demés del pare, les tres germanes i els dos germans: Sergius i Alexis. Les tres germanes eren molt joves, però se'ls remarcava la finesa i la intel·ligència aguda del seu pare. En aquells moments, a París, eren rebudes del bo i millor de l'aristocràcia francesa i de la cosmopolita que fa estada a la capital francesa.

«Quant als dos germans, Sergius es va casar amb Apolonia Halupetz, cambrera d'una dama de l'alta societat polonesa i que — esdevinguda cèlebre en el cinema — es convertí en Pola Negri. Quan es va casar amb Apolonia Halupetz, els habituals relacionats amb els Mdivani ens assabentàrem, almenys amb sorpresa, que Sergius s'havia fet príncep. D'ací data l'aristocràcia principesca dels Mdivani, purament nominal, malgrat que l'efectiva — que no consta en pergamins — sigui tan noble i pura.

«Alexis Mdivani — tràgicament desaparegut — va seguir amb tota facilitat el camí que el seu germà li va traçar. Quan s'havia de casar amb Barbara Hutton, la malícia dels salons de París tingué tema d'ampli comentari. Hi ha *potins* deliciosos. Alexis es féu lliurar, per una fantasmagòrica delegació de Geòrgia a París, un certificat — preu: 25,000 francs — en què s'afirmava que els Mdivani — si volguessin — podien haver estat prínceps. La mare de Barbara Hutton va pensar de seguida en què podria passar a la seva filla casant-la amb un príncep que tenia reclamacions a fer als soviets. Alexis, amb tota serietat, va haver de firmar un document en què es comprometia, per tal de poder-se casar amb Barbara Hutton, a renunciar a tots els seus drets al tron de Geòrgia!

Alexis Mdivani i Barbara Hutton

gueren. David es casà i divorcià amb Mae Murray; Sergius féu igual amb Pola Negri. Alexis es va casar, per primera vegada, amb Louise van Allen, que havia conegut estudiant a Cambridge. Louise van Allen era hereva de la immensa fortuna de John Jacob Astor.

Divorciat en 1932, no trigà gaire a casar-se novament amb Barbara Hutton, la rica hereva dels magatzems Woolsworth. Aquest matrimoni va batre els rècords de l'extravagància i la magnificència. En dos anys els Mdivani-Hutton varen despendre més de 200 milions de dòlars. Però també Barbara Hutton es va divorciar d'aquest home esportiu i cavalleresc, que sabia viure el tren de vida dels prínceps de llegenda i que acceptà la desgràcia amb resignació, convençut que amb una renda es pot trobar una mica de l'amor perdut.

Però en definitiva, es preguntarà el lector, aquests Mdivani qui són? Aquesta mateixa curiositat he tingut jo. La nostra ciutat—afortunadament per a l'informador—conté gent de tota mena. Hem anat a trobar un rus blanc—emigrat—, coneixedor profund no sols de les mínimes qüestions de l'actual règim soviètic, sinó dels avatars més pintorescos de l'emigració russa. Tot

Per cert que els prínceps Mdivani, en aquella època, es mostraven molt empipats amb el seu oncle patern. Figureu-vos que era agent comercial dels soviets a París!!

El vell pare feia veure que certes coses no li interessaven. Però al fons estava amargat. Pocs dies abans del casament d'Alexis amb Barbara Hutton, una senyora va telefonar a casa seva. A l'aparell s'hi posa el general Mdivani.

—Parlo amb el príncep Mdivani?—demanà la veu femenina.

—No, senyora—va respondre el general—. Els prínceps són els meus fills.

FERMÍ VERGES

TEMES D'ESTIU

Concepte pessimista del teatre

(*Ve de la pàgina 5*)

La gent se n'ha adonat en comparar-ho amb el cinema. (No pas, és clar, amb la *producción nacional,* que no farà pas cap mal al teatre que li dóna les seves armes oscades i els seus intèrprets amanerats, per tal de combatre el film estranger.) Però sí amb el cinema del món, amb els films americans, alemanys, anglesos, francesos. El cinema és modern, per raó mateixa de la seva naixença recent, i perquè es renova constantment; no tem d'acarar-se amb tots els problemes del món actual, d'escatir temes de moral i punts socials, de ficar-se amb les tares nacionals i amb les deformacions de qualsevol tendència. Ens presenta d'una manera desencarcarada i divertida la història, sap cuinar un melodrama amb una traça tan gran que fins els homes més escèptics i freds s'hi entendreixen, i teixeix les seves comèdies i els seus vodevils amb una gràcia i una mobilitat que es val dels gestos, de la paraula, dels sons i dels escenaris, amb una varietat de mitjans que el teatre demanaria endebades d'obtenir. El cinema és, gairebé sempre, un tros de vida arrencat del carrer, cru o ensucrat, però interpretat per uns actors magnífics, que no *fan comèdia,* ni escolten l'apuntador, que vesteixen tal com cal per a cada obra i per a cada escena, que fan drama i gesticulen quan escau i són còmics també quan cal, que si són vanitosos es deixen la vanitat als despatxos de la casa productora i que són dirigits per directors que saben l'ofici i no planyen els assaigs ni les repeticions d'escenes.

I el music-hall? Uns artistes que surten, de cara al públic, directament, sense emparar-se en una trama fictícia, a divertir-lo i a emocionar-lo, que exhibeixen llur especialitat i es retiren, per deixar el pas lliure a una altra especialitat contraposada. Però tot això seguit, sense repòs, amb números variats i imprevistos, amb un bany de música que ho amara tot i us predisposa bé. Cada assaig brevíssim que hom ha fet a Barcelona de music-hall amb cara i ulls ha estat un èxit sorprenent: recordeu la darrera campanya dels Circuits Carceller, al Tívoli, tot i que era un espectacle molt desigual.

Què ha de fer, doncs, el teatre? Reformar-se, adaptar-se als corrents moderns del món, fer-se àgil i variat, audaç i somrient, directe i popular? Quin programa més difícil per proposar-lo al nostre pobre teatre, que no té una tradició secular, ni uns artistes, ni uns autors, ni uns empresaris; que va de tomballons entre la inèpcia dels uns i l'anquilosament dels altres! Tant de bo pogués trobar el camí de la renovació salvadora, un camí que el teatre cerca arreu del món, i que no crec pas que hagi trobat encara!

RAFAEL TASIS I MARCA

Concurs de Música

La *Gaceta* del 1.er d'agost insereix les bases reguladores de diversos concursos de literatura, pintura, gravat, música i arquitectura.

Reproduïm les bases generals que afecten als músics. Diuen:

«Podran presentar-se a aquests concursos tots els artistes, escriptors i arquitectes (amb títol) espanyols, hispanoamericans i filipins residents a la Península, Balears i Canàries, excepció feta d'aquells que haguessin obtingut premis en concursos similars anteriors.

»El Concurs de Música constarà de dos temes:

»*a*) Una *suite* per a orquestra en l'estil i caràcter de la música espanyola de l'època de Lope de Vega. El compositor podrà triar lliurement els elements instrumentals emprats a la partitura segons les seves idees i propòsits expressius.

»*b*) Un grup mínim de quatre cançons per a una veu, amb acompanyament de piano o guitarra, sobre poesies de Lope de Vega, escollides pel concursant, segons el seu criteri personal, entre les creacions immortals del poeta gloriós.

»Es concedirà un premi de 4,000 pessetes al tema *a*) i un premi de 1,000 pessetes al tema *b*).

»Els treballs hauran d'ésser lliurats a la Secretaria dels Concursos Nacionals i les obres premiades continuaran pertanyent als seus autors.»

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hiterisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per repondre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigint-se i trameten 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sòkafarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebrà gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006